““ # ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 75ον ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, 1939. Ἀριθ. 5

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

Αἱ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι συνεφώνησαν ὅπως ἡ πρώτη Κυριακὴ τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ἑκάστου ἔτους θεωρῆται «Κυριακὴ τῆς Ἁγίας Γραφῆς», κατ᾽ αὐτὴν δὲ κηρύσσωνται ἀπ᾽ ἄμβωνος λόγοι περὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὡς βιβλίου, καὶ ἐνεργῆται ἔρανος ὑπὲρ τῶν Βιβλικῶν Ἑταιριῶν. Τὴν ὡραίαν ταύτην συνήθειαν ἀκολουθοῦσι καὶ αἱ Ἑλληνικαὶ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι. Διὸ καὶ τὸ παρὸν τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν εἶναι ἀφιερωμένον κυρίως εἰς ἄρθρα σχετικὰ πρὸς τὴν Ἱερὰν Βίβλον καὶ τὴν κυκλοφορίαν αὐτῆς ἀνὰ τὸν κόσμον.

ΦΩΣ ΕΚ ΤΩΝ ΑΝΩ

«Ἡ φανέρωσις τῶν λόγων Σου φωτίζει. Λύχνος εἰς τοὺς πόδας μου εἶναι ὁ λόγος Σου καὶ φῶς εἰς τὰς τρίβους μου».
(Ψαλμ. ριθ'. 105, 130).

Πολλὰ φῶτα προσεφέρθησαν μέχρι τοῦδε εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ὅλα ὅμως ὑπῆρξαν φῶτα προερχόμενα ἐκ τῶν κάτω ἤ, ὅπως μερικοὶ ἐχαρακτήρισαν τὴν ἀνθρωπίνην γνῶσιν καὶ σοφίαν, ὑπῆρξαν «φῶτα *ἐκ τῶν ἔνδον*». Κανὲν ὅμως ἀπ᾽ αὐτὰ τὰ φῶτα δὲν ἴσχυσε διὰ νὰ διαλύσῃ τὸ σκότος καὶ τὸ μυστήριον, ποῦ περιβάλλει τὴν ζωὴν καὶ τὸν ἄνθρωπον. Χρησιμώταται ὑπῆρξαν αἱ γνώσεις καὶ πολυτιμώταται αἱ ἀνακαλύψεις καὶ κτήσεις τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ, ἀλλ᾽ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἠθικὴν σφαῖραν καὶ τὴν ψυχικὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς κοινωνίας εἰς τί ὠφέλησαν; Εἰς τί ἐβοήθησε τὸν Εὐρωπαῖον ὁ μηχανικὸς πολιτισμός του διὰ νὰ ἀποβάλῃ τὸ μῖσος καὶ τὴν ἀγριότητα τῆς καρδίας του; Ἀπέ-

ναντι ὅλων αὐτῶν τῶν φώτων ἀνθρωπίνης προελεύσεως, ἡ Ἁγία Γραφή, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἔρχεται ὡς ***φῶς ἐκ τῶν ἄνω.*** Ὅσον καλὰ καὶ χρήσιμα καὶ ἂν ἦναι τὰ ἀνθρώπινα φῶτα, παραβαλλόμενα μὲ τὸ φῶς τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ὁμοιάζουν μὲ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τοῦ πεπαλαιωμένου λύχνου ἢ ἐπὶ τέλους μὲ τὸ φῶς ἑνὸς ἠλεκτρικοῦ λαμπτῆρος ἀπέναντι τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου. Χωρὶς τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅσα φῶτα καὶ ἂν ἔχωμεν, «ψηλαφῶμεν τὸν τοῖχον ὡς οἱ τυφλοί, καὶ ψηλαφῶμεν ὡς οἱ μὴ ἔχοντες ὀφθαλμούς· ἐν μεσημβρίᾳ προσκόπτομεν ὡς ἐν νυκτί· εἴμεθα ἐν μέσῳ τῶν ἀγαθῶν ὡς νεκροί» (Ἡσα. νθ'. 10). Ἀλλ' ἡ φανέρωσις τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ φωτίζει: «Λύχνος εἰς τοὺς πόδας μου εἶναι ὁ λόγος Σου καὶ φῶς εἰς τὰς τρίβους μου». Ὅταν λέγωμεν ὅτι ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶναι φῶς ἐκ τῶν ἄνω, ἐννοοῦμεν ὅτι εἶναι ***θεόπνευστος.*** Ποίας ὅμως ἐγγυήσεις ἔχομεν ὅτι ὄντως μέσα εἰς αὐτὸ τὸ συγκρότημα τῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸν ἱερὸν τόμον, ὑπάρχει ἡ πνοὴ τοῦ Θεοῦ; Ἐν πρώτοις, μὲ τοιαύτας ἀξιώσεις παρουσιάζεται. «Τάδε λέγει Κύριος» εἶναι ἡ ἐπιγραφή της. «Ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου κινούμενοι ἐλάλησαν οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ» (Β' Πέτρ. α'. 21). «Ὅλη ἡ Γραφὴ εἶναι θεόπνευστος». (Β'. Τιμ. γ'. 16), Ἐκτὸς τούτου ἡ ἱστορία καὶ ἡ πραγματικότης ἐπιβεβαιοῦν τὴν θείαν προέλευσιν τῆς Βίβλου. Αἱ προφητεῖαι της ἐξεπληρώθησαν καὶ ἐκπληροῦνται, μέλλουν δὲ νὰ ἐκπληρωθοῦν μέχρι τέλους. Οὐδεμία κεραία δὲν θὰ πέσῃ, ἕως οὗ ἐκπληρωθῶσι πάντα τὰ γεγραμμένα. Παρατηρήσατε πόσον ἀκριβῶς ἐξεπληρώθησαν αἱ τόσαι λεπτομέρειαι, τὰς ὁποίας πρὸ ἑκατοντάδων ἐτῶν προεῖπον οἱ Προφῆται περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Παρατηρήσατε πῶς ἐξεπληρώθησαν καὶ ἐκπληροῦνται ὅσα ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ λέγει περὶ τῶν Ἑβραίων. «Φέρε μου μίαν πρόχειρον ἀλλὰ πειστικὴν ἀπόδειξιν περὶ τοῦ κύρους τῆς Γραφῆς», εἶπε κάποτε ἰσχυρὸς ἡγεμὼν πρὸς ταπεινὸν ὑπηρέτην τοῦ Εὐαγγελίου. «Οἱ Ἑβραῖοι», ἀπήντησεν ἐκεῖνος, «εἶναι ἡ προχειροτέρα καὶ πειστικωτέρα ἀπόδειξις». Πράγματι, ὁ διασκορπισμός των καὶ τὰ δεινά των ἔχουν προλεχθῆ πρὸ αἰώνων πολλῶν. Θερίζουν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστασίας των καὶ τῆς ἀπορρίψεως τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἦσαν περὶ τούτου πλήρως προειδοποιημένοι.

Τὴν θεοπνευστίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς τὴν εὑρίσκομεν βεβαιουμένην ***ἐκ τῆς πείρας μας.*** Κανὲν ἄλλο βιβλίον δὲν μᾶς ἐλέγχει τόσον, καὶ κανὲν ἄλλο δὲν μᾶς παρηγορεῖ τόσον ὅσον αὐτό. Ὁμιλεῖ εἰς τὴν ψυχήν μας καὶ ἐπιβάλλεται εἰς τὰς συνειδήσεις μας ὡς λόγος Θεοῦ. Ἔρχεται ὡς ἄγγελμα ἑνὸς Δικαίου Κριτοῦ καὶ ταυτοχρόνως ἑνὸς ἀγαπῶντος Πατρός. Πολλοὶ ἐδυσκολεύθησαν νὰ δεχθοῦν τὴν Θείαν αὐθεντίαν της, διότι περιέχει ἱστορίας αἱ ὁποῖαι, ἐὰν ζυγισθοῦν μὲ τὸ ἠθικὸν κριτήριον τοῦ Χριστοῦ, εὑρίσκονται κατώτεραι. Ἀλλ' ὅπως τὸ διετύπωσεν ὁ μέγας σύγχρονος Χριστιανὸς θεολόγος Κάρολος Μπάρτ (Karl Barth), «ἡ Ἁγία Γραφὴ δὲν μᾶς λέγει πῶς βλέπει ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεὸν ἀλλὰ πῶς βλέπει ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον». Πῶς θέλομεν λοιπὸν νὰ μὴ περιέχῃ πλήρη τὴν εἰκόνα μας; Ὑπεράνω ὅμως ὅλων τῶν ἐγγυήσεων, τὰς ὁποίας κατέχομεν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν θεοπνευστίαν τῆς Γραφῆς, ἵσταται ***ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.*** Ἐκεῖνος ἐπέθεσεν ἐπ' αὐτῆς τὴν σφραγῖδα τοῦ κύρους Του καὶ τοῦτο εἰς ἡμᾶς, οἵτινες πιστεύομεν εἰς Αὐτόν, εἶναι ἀρκετόν. Αὐτὸς ὡς θεόπνευστον

τὴν μετεχειρίσθη, τὴν ἐμελέτησε καὶ τὴν ἐδίδαξεν. Ὡς τοιαύτην δεχόμεθα καὶ ἡμεῖς τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Εἶναι ὁ μόνος κανὼν πίστεως καὶ ἔργων.

*
* *

Θεῖον φῶς λοιπὸν φέρει εἰς ἡμᾶς ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Τὸ φῶς ἔχει δύο κυρίως ἰδιότητας: ***Φωτίζει καὶ θερμαίνει.*** Διαλύει τὸ σκότος, φωτίζει καὶ θερμαίνει τὸν κόσμον. Τὰς ἰδιότητας αὐτὰς εὑρίσκομεν καὶ εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Εἶναι τὸ μόνον φῶς, ὅπερ σκορπίζει τὰ σκότη τῶν δεισιδαιμονιῶν καὶ προλήψεων, ἡ μόνη δύναμις ἥτις μαλακώνει τοὺς σκληροὺς χαρακτῆρας καὶ θερμαίνει διὰ τῆς ἀγάπης τὰς ψυχρὰς καρδίας. Μακάριος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει τὸν λύχνον τοῦ Θείου Λόγου ὡς ὁδηγόν του· εὐτυχισμένη ἡ οἰκογένεια, τῆς ὁποίας ἡ ζωὴ φωτίζεται ἀπὸ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, εὐλογημένον τὸ ἔθνος ὅπερ ἐκτιμᾷ τὴν Γραφὴν καὶ ποτίζεται ἀπὸ τὰ νάματά της. Συγκρίνατε τὰ ἔθνη, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ Λόγος του Θεοῦ κατέχει τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν του, μὲ τὰ ἔθνη εἰς τὰ ὁποῖα περιφρονεῖται καὶ δεσμεύεται. Συγκρίνατέ τα ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἠθικὴν στάθμην καὶ τὴν ποιότητα τῶν χαρακτήρων. Ὅταν στέφεται ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Καντουαρίας τοῦ προσφέρει μίαν Ἁγίαν Γραφήν, ὡς δῶρον τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν βασιλέα του, καὶ συνοδεύει τὸ δῶρον μὲ τοὺς ἑξῆς λόγους: «Σοὶ προσφέρομεν τὴν Βίβλον ταύτην, τὸ πολυτιμότατον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ὁ παρὼν κόσμος περιέχει. Ἐν αὐτῇ εἶναι ἡ σοφία, ἐν αὐτῇ ὁ βασιλικὸς νόμος, ἐν αὐτῇ οἱ χρησμοὶ τοῦ Θεοῦ». Κατόπιν τῆς θέσεως αὐτῆς, τὴν ὁποίαν καταλαμβάνει τὸ θεῖον φῶς ἐν Ἀγγλίᾳ, εἶναι ἆρά γε παράδοξον ὅτι πρὸς τὴν Ἀγγλίαν στρεφόμεθα, ὅταν θέλωμεν νὰ ἀνακαλύψωμεν γενναίους καὶ εὐγενεῖς χαρακτῆρας;

Παντοῦ ὅπου εἰσεχώρησεν ἐλευθέρως ἡ Ἱερὰ Βίβλος ἔφερε φωτισμὸν καὶ ἀγάπην. Ρίπτει φῶς ἄπλετον ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων καὶ σπουδαιοτέρων ζητημάτων, ἅτινα ἀπασχολοῦν τὸν ἄνθρωπον. Μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὸ βαθύτερον νόημα τῆς ζωῆς. Ἂς ἴδωμεν ἐν ὀλίγοις τί μᾶς διδάσκει περὶ τοῦ Θεοῦ, περὶ τοῦ ἀνθρώπου, περὶ ἁμαρτίας καὶ σωτηρίας. Δὲν εἶναι τὰ θέματα αὐτὰ τὰ σπουδαιότερα καὶ βαθύτερα, ἅτινα ἀπησχόλησάν ποτε τὸν ἄνθρωπον;

Μᾶς ἀποκαλύπτει τὸν Θεόν, ὡς ἄπειρον καὶ ἀπόλυτον ὄν, ὡς παντοδύναμον καὶ πάνσοφον. Μᾶς ἀποκαλύπτει τὰς ἰδιότητας τοῦ χαρακτῆρός Του: ὁ Θεός, τὸν ὁποῖον ἡ Γραφὴ μᾶς φανερώνει, εἶναι ***ἅγιος,*** εἶναι Θεὸς ἀγάπης καὶ εὐσπλαχνίας ἀλλὰ καὶ δικαιοσύνης καὶ ὀργῆς. Μᾶς ἐκθέτει τὸ θέλημά Του καὶ τὸ σχέδιόν Του ἐν σχέσει μὲ τὸν ἄνθρωπον. Μᾶς λέγει πῶς ἐπιθυμεῖ νὰ Τὸν λατρεύωμεν. Ἡ παραμικρὰ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τῆς Γραφῆς μᾶς φέρει εἰς σκότος· πέραν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ δὲν γνωρίζομεν πῶς νὰ εὐαρεστήσωμεν εἰς Αὐτόν. Ἀλλ' ἡ Ἁγία Γραφὴ μᾶς φωτίζει ὥστε νὰ λατρεύωμεν τὸν Θεὸν καθὼς Ἐκεῖνος ἐπιθυμεῖ— ἐν πνεύματι καὶ ἐν ἀληθείᾳ.

Περὶ τοῦ ἀνθρώπου, εἰς ποῖον πέλαγος εὑρισκόμεθα, ἐὰν δὲν δεχθῶμεν τὸ φῶς τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ! Τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος; Ἀμερικανὸς ὑλιστὴς τῶν ἡμε-

ρῶν μας λέγει ὅτε ὁ ἄνθρωπος εἶναι «χημικὸν ἐπεισόδιον». Βλέπετε ὅμως ποῦ ἐμπορεῖ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ μία τοιαύτη θεωρία περὶ τοῦ ἀνθρώπου; Δὲν ὑπάρχει κανεὶς λόγος νὰ σεβώμεθα τὸν ἄνθρωπον—τὸ ἄτομον. τὴν ζωήν του, τὰ δικαιώματά του. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἦναι τίποτε ἄλλο εἰμὴ μία χημικὴ ἕνωσις ὡρισμένων ὑλικῶν στοιχείων, ἓν «χημικὸν ἐπεισόδιον», τότε ἔχομεν ὅλην τὴν ἐλευθερίαν νὰ τὸν ἐξοντώνωμεν μὲ ἄλλας χημικὰς συνθέσεις! Ἡ Ἁγία Γραφὴ ὅμως μᾶς λέγει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει διαφορετικὴν προέλευσιν καὶ μᾶς ὁμιλεῖ περὶ ἑνὸς ὑψηλοῦ προορισμοῦ, διὰ τὸν ὁποῖον ἐδημιουργήθη ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τοῦ Πλάστου, καὶ μᾶς ἐξηγεῖ πῶς περιῆλθεν εἰς τὴν παροῦσάν του κατάστασιν. Μᾶς ἀποκαλύπτει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἐντός του τὴν πνοὴν τοῦ Θεοῦ, ἐπλάσθη «κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ» μὲ τὸν ἔνδοξον προορισμὸν νὰ τιμήσῃ καὶ δοξάσῃ τὸν Δημιουργόν Του. Πόσον φωτίζεται ὁ δρόμος μας, ὅταν ἀνακαλύψωμεν τὸν ἔνδοξον αὐτὸν προορισμόν, διὰ τὸν ὁποῖον μᾶς ἔφερεν εἰς τὴν ὕπαρξιν ἡ παντοδύναμος χεὶρ τοῦ Δημιουργοῦ!

Ἀνέφερα ἤδη ὅτι ἡ Γραφὴ μᾶς ἐξηγεῖ πῶς ὁ ἄνθρωπος περιῆλθεν εἰς τὴν παροῦσάν του κατάστασιν. Ἡ κατάστασις αὐτὴ δὲν εἶναι καθόλου εὐχάριστος καὶ τοῦτο ὁμολογεῖται γενικῶς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Τὰ μίση, ἡ ἀδικία, τὸ ψεῦδος, ἡ πλεονεξία—μὲ μίαν λέξιν, τὸ ***κακὸν***—πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου; Ποῖον ἀνθρώπινον φῶς διελεύκανε τὸ μυστήριον τοῦτο; Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ μᾶς λέγει πῶς εἰσῆλθεν ἡ ἁμαρτία, πῶς ἀπεστατήσαμεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ πῶς εἴμεθα ἔνοχοι ἐνώπιόν Του ἐφ' ὅσον ἐμμένομεν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ. Φυσικὰ ἓν τοιοῦτον φῶς, τὸ ὁποῖον ἀποκαλύπτει τὴν ἐνοχήν μας, δὲν εἶναι καὶ τόσον εὐχάριστον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων. «Τὸ φῶς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι ἠγάπησαν τὸ σκότος μᾶλλον παρὰ τὸ φῶς, διότι ἦσαν πονηρὰ τὰ ἔργα αὐτῶν»! Ἰδοὺ διατί καὶ ἐπολεμήθη λυσσωδῶς ἡ Ἁγία Γραφή. Διότι ἀποτελεῖ τὸν ἰσχυρὸν ἔλεγχον τοῦ Θεοῦ ἐναντίον πάσης καταχρήσεως. Εἰς τὸ 36ον κεφάλαιον τοῦ προφήτου Ἱερεμίου ἔχομεν μίαν χαρακτηριστικὴν ἱστορίαν: Ὁ προφήτης ἐμπνευσμένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γράφει προλέγων καταστροφὰς διὰ τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν βασιλέα Ἰωακείμ. Καλεῖ εἰς μετάνοιαν, διὰ νὰ ἀποτραπῇ τὸ κακὸν καὶ ἐλέγχει σθεναρῶς τὰς παραβάσεις τοῦ λαοῦ. Ὅταν ὁ τόμος ἐφέρθη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ ἀνεγινώσκετο, ἐνῷ αὐτὸς ἐθερμαίνετο πρὸ τῆς ἑστίας, ὁ βασιλεὺς ἔκοπτε δύο-δύο φύλλα καὶ τὰ ἔρριπτεν εἰς τὸ ἔμπροσθέν του πῦρ τῆς ἑστίας. Ὁλόκληρος ὁ τόμος ἐκάη. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἦτο δυσάρεστος εἰς τὴν Α. Μεγαλειότητα καὶ ἠθέλησε νὰ ἀπαλλαγῇ αὐτοῦ. Ἀπηλλάγη ὅμως πράγματι; Ὁ Ἱερεμίας κατόπιν ἐνεπνεύσθη ἐκ νέου καὶ ὁ λόγος πάλιν ἀνέζησεν, ἠκούσθη καὶ ἐξετελέσθη. Οὕτω κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ εἰς διαφόρους τόπους ἐπιζητεῖται περιορισμὸς τῆς Ἁγίας Γραφῆς. «Ἀλλ' ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν δεσμεύεται». Ἐὰν ἦτο λόγος ἀνθρώπινος, βεβαίως θὰ εἶχε σβύσει πρὸ πολλοῦ κατόπιν τῶν δυνάμεων, αἵτινες ἐκινήθησαν ἐναντίον του. Ἀλλὰ κάθε φορὰν ἐπαναλαμβάνεται μὲ μεγαλειτέραν δύναμιν ἡ μαρτυρία: «Πᾶς ἄνθρωπος εἶναι ὡς χόρτος καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσεν· ὁ λόγος ὅμως τοῦ Κυρίου μένει εἰς τὸν

αἰῶνα» (Α΄. Πέτρ. α΄. 24). Ἂς δεχθῶμεν ταπεινῶς τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἀποκαλύπτει τὴν ἐνοχήν μας, καὶ ἂς προσπέσωμεν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Ἀκριβῶς δὲ ἐδῶ ἡ Γραφὴ μᾶς φωτίζει καὶ ***μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὸν δρόμον τῆς σωτηρίας***. Μᾶς δεικνύει τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς τὸ μόνον μέσον τῆς λυτρώσεώς μας, τὴν μόνην ἐλπίδα μας. Εἰς τὰς σελίδας της ἀπ᾽ ἀρχῆς μέχρι τέλους λάμπει ἡ μορφὴ τοῦ Χριστοῦ. Ἀπὸ τοῦ Μωϋσέως μέχρι τῆς Ἀποκαλύψεως τὸ κεντρικὸν θέμα τῆς Βίβλου εἶναι ὁ Χριστὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Ἐκεῖ θὰ Τὸν εὕρωμεν ζωντανόν, προσκαλοῦντα ἡμᾶς, προσφέροντα τὴν ἀγάπην Του, θυσιάζοντα τὸν ἑαυτόν Του ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀχαρίστων πλασμάτων Του.

Ἰδοὺ ἓν παράδειγμα τῆς δυνάμεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον ἀνέγνωσα εἰς προσφάτως ἐκδοθὲν βιβλίον [1]. Εἰς ἓν Ἀγγλικὸν ἱεραποστολικὸν σχολεῖον ἐν Καΐρῳ ἐφοίτων δύο τέκνα ἑνὸς Ἰάπωνος ἐμπόρου, Βουδδιστοῦ. Μίαν ἡμέραν ὁ διευθυντὴς τοῦ σχολείου ἔλαβεν ἐπιστολὴν ἐκ μέρους τοῦ Ἰάπωνος γονέως, ὁ ὁποῖος τὸν ἠρώτα: «Ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ κ. Ἰωάννης Τρία Δεκαέξ; τὰ παιδιά μου κάμνουν πολὺν λόγον περὶ αὐτοῦ». Ὁ διευθυντὴς ἀπήντησεν ὅτι ὁ Ἰωάννης Τρία Δεκαὲξ δὲν ἦτο πρόσωπον ἀλλὰ ἐδάφιον ἑνὸς βιβλίου! [2]. Ὁ Ἰάπων διὰ δευτέρας ἐπιστολῆς ἐζήτησε τὸ βιβλίον καὶ τὸ ἔλαβεν. Ὕστερον ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν ἀνεχώρησε διὰ τὴν πατρίδα του καὶ ἡ ὑπόθεσις ἐθεωρήθη λήξασα. Ἀλλὰ πόση ἦτο ἡ χαρὰ τοῦ ἱεραποστόλου, ὅταν μετὰ πολλοὺς μῆνας ἔλαβε ἐξ Ἰαπωνίας νέαν ἐπιστολὴν τοῦ Ἰάπωνος ἐμπόρου, διὰ τῆς ὁποίας τοῦ ἀνήγγελλεν ὅτι αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του ἐγκατέλειψαν τὸν Βουδδισμόν, ἐδέχθησαν τὸν Χριστὸν καὶ ἡνώθησαν μὲ τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν! Καὶ ὅλα αὐτά, διότι ἔλαβον μαζύ των τὸ φῶς τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ!

Εἴθε νὰ ἦναι καὶ δι᾽ ἡμᾶς ὅλους καὶ διὰ τὸ ἔθνος μας ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἡ πηγή, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀντλοῦμεν φῶς! Εἴθε ἡ Γραφὴ νὰ ἐμπνέῃ τὸν νοῦν μας καὶ νὰ θερμαίνῃ τὰς καρδίας μας! Ἀμήν.

Μιχ. Β. Κυριακάκης.

ΤΟ ΚΕΚΑΛΥΜΜΕΝΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

«Εἰ δὲ καί ἐστι κεκαλυμμένον τὸ Εὐαγγέλιον ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολυμμένοις ἐστὶ κεκαλυμμένον». (Β΄. Κορ. δ΄. 3).

Ἐὰν ἐν καιρῷ πείνης ἤθελεν ἐκδοθῆ διαταγὴ νὰ κατακλεισθῶσι καὶ διὰ κλείθρου καὶ σφραγίδων ἀσφαλισθῶσιν οἱ ἄρτοι ἐντὸς τῶν ἀρτοπωλείων· ἐὰν ἐν καιρῷ ἐπιδημίας ἤθελεν ἐκδοθῆ διαταγὴ νὰ κλειδωθῇ ἐντὸς τῶν φαρμακείων τὸ μόνον καὶ βέβαιον κατ᾽ αὐτῆς φάρμακον· ἐὰν ἐν ὥρᾳ πυρκαϊᾶς ἤθελεν ἐκδοθῆ διαταγὴ νὰ κλειδωθῶσι πᾶσαι αἱ κρῆναι ὕδατος, δὲν θὰ ἦσαν αἱ τοιαῦται δια-

(1) «For Wayfaring Men», London 1939, σελ. 51.

(2) Ἰωάν. γ΄ 16: «Τόσον ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον ὥστε ἔδωκε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόλλυται ἀλλ᾽ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον».

ταγαὶ τόσον σκληραὶ καὶ ἀπάνθρωποι, ὅσον θὰ ἦτο διαταγὴ ἐπιβάλλουσα τὸ κλείδωμα τοῦ Εὐαγγελίου. ***Κεκαλυμμένον Εὐαγγέλιον*** εἶναι αὐτὸ τοῦτο ἀντίφασις ἐν τῇ ἐκφράσει.

Ἐὰν τὸ Εὐαγγέλιον ἐγράφετο εἰς γλῶσσαν ἀγγελικὴν ἀλλὰ διὰ στοιχείων ἑλληνικῶν, θὰ ἦτο ἴσως ὡραῖον καὶ εὔηχον κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν, ἀλλὰ πόσον ἀκατανόητον! Ἀντὶ χαρᾶς καὶ παρηγορίας θὰ παρεῖχε λύπην καὶ κατήφειαν, διότι θὰ παρέμενεν ἄγνωστον τὸ περιεχόμενον. Ἐὰν ἐγράφετο δι' ἱερογλυφικῆς γραφῆς καὶ ἄνευ κλειδὸς πρὸς ἀνάγνωσιν αὐτῆς, ποίαν ἐξ αὐτοῦ ὠφέλειαν θὰ ἐπορίζετο ἡ ἀνθρωπότης; Θὰ ἦτο ὡς ἐὰν μὴ ὑπῆρχεν Εὐαγγέλιον. Ἐὰν δὲ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ ἦτο ἐκτεθειμένον εἰς γρίφους καὶ αἰνίγματα, πόσος κόπος θὰ ἀπῃτεῖτο πρὸς λύσιν αὐτῶν, καὶ πόση λογομαχία καὶ ἀντιγνωμία μεταξὺ τῶν διαφόρων λύσεων. Ἐντεῦθεν καταφαίνεται πόσην εὐγνωμοσύνην ὀφείλομεν νὰ αἰσθανώμεθα ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον ἐγράφη εἰς γλῶσσαν ἀνθρωπίνην καὶ εὔληπτον, μὲ στοιχεῖα γνωστά, Ἑβραϊκὰ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, Ἑλληνικὰ δὲ ἡ Καινή, μὲ ἁπλότητα γλώσσης ἀξιοθαύμαστον καὶ ἀπαραδειγμάτιστον διὰ τόσον ὑψηλὰς ἰδέας, οὕτως ὥστε νὰ καταστῇ ὅσον τὸ δυνατὸν ***ἀποκεκαλυμμένον.*** Ἐντεῦθεν ἐπίσης γίνεται κατάδηλον ὅτι ἀποτελεῖ ἀντίπραξιν πρὸς αὐτὸν τὸν Θεῖον σκοπὸν τοῦ Εὐαγγελίου ἡ ἀπαγόρευσις τῆς κυκλοφορίας αὐτοῦ ἐν γλώσσῃ καταληπτῇ εἰς τὸν λαόν.

Ἀλλ' ὅμως τὸ οὕτω φανερὸν καὶ ἀποκεκαλυμμένον Εὐαγγέλιον καὶ ἐν τῇ μᾶλλον καταληπτῇ γλώσσῃ ἐὰν κυκλοφορῇ, ὁ τὴν ἁμαρτίαν ἀγαπῶν ἄνθρωπος εὑρίσκει ποικίλους τρόπους ἵνα καλύψῃ καὶ ἐπισκοτίσῃ. Θέλω προσπαθήσει νὰ ἐκθέσω τοὺς συνηθεστέρους τρόπους καὶ τὰ κοινότερα μέσα, δι' ὧν ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος καλύπτει τὸ Εὐαγγέλιον.

Α΄. ***Διὰ τῆς ἀμελείας καὶ ἀδιαφορίας.*** Τὸ Εὐαγγέλιον ὑπάρχει εἰς πολλῶν τὰς χεῖρας, ἀλλ' ὅμως εἶναι εἰς αὐτοὺς ἄγνωστον τὸ περιεχόμενον, διότι δὲν ἐφρόντισαν νὰ ἐρευνήσωσι καὶ μελετήσωσιν αὐτό. Ἴσως ἀπέκτησαν τὸ βιβλίον, διότι εἶδον αὐτὸ κεχρυσωμένον καὶ ἐθαύμασαν τὸ ὡραῖον αὐτοῦ δέσμιον. Ἴσως ἐνόμισαν ὅτι τοιοῦτον ἅγιον βιβλίον δύναται νὰ φέρῃ καλὴν τύχην εἰς τὴν οἰκογένειαν ἢ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς φυλακτήριον ἀπὸ σωματικοῦ τινος κινδύνου· ἔπραξαν δηλαδὴ ὅ,τι καὶ ὁ Ἀφρικανός, ὅστις περιδένει τὴν κινίνην περὶ τὸν ἀριστερὸν αὐτοῦ βραχίονα κατὰ τοῦ πυρετοῦ ὡς ἱκανὴν νὰ ἀποτρέψῃ ἀπ' αὐτοῦ τῶν ἀσθενειῶν τὰ πονηρὰ πνεύματα. Τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ὄντως ὡραῖον βιβλίον, ἀλλ' ἡ ὡραιότης αὐτοῦ ὑπάρχει ἐντός· ἐκεῖ εὑρίσκεται ὁ ἀληθὴς καὶ ἀνεκτίμητος καὶ ἀνεξάντλητος χρυσὸς τῶν ἁγίων αὐτοῦ διδασκαλιῶν καὶ ὁδηγιῶν. Τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ἀληθὲς φυλακτήριον, ἀλλ' οὐχὶ διὰ τὸ σῶμα καὶ τῆς σωματικῆς ζωῆς τὴν ἀσφάλειαν· εἶναι ***φυλακτήριον τῆς ψυχῆς,*** ἐὰν αἱ ἀλήθειαι, ἃς περιέχει, μελετηθῶσι, κατανοηθῶσι, πιστευθῶσι καὶ τεθῶσιν εἰς ἐφαρμογήν. Οὐδὲν ἀγαθὸν ἀποκτᾶται ἄνευ κόπου τινός· πόσῳ μᾶλλον τοιοῦτον ἀγαθὸν αἰωνίου ἀξίας καὶ σημασίας, οἷον ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς. Χάριν τοιούτου ἀγαθοῦ ἔπρεπε νὰ ἦτο πᾶς τις πρόθυμος νὰ ὑποβληθῇ καὶ εἰς τοὺς μεγίστους κόπους καὶ νὰ ταξειδεύσῃ καὶ μέχρι περάτων τῆς γῆς. Καθὼς ἐκεῖνοι οἱ Ἕλληνες, οἱ μέχρις

Ἱεροσολύμων ὁδοιπορήσαντες, ἀνεζήτησαν ἕνα τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, «Κύριε, θέλομεν νὰ ἴδωμεν τὸν Ἰησοῦν» (Ἰωάν. ιβ'. 21), οὕτω πᾶς τις πρέπει νὰ λαμβάνῃ ἀνὰ χεῖρας τὰς Γραφὰς μὲ τὸν πόθον καὶ τὴν ἀπόφασιν νὰ ἴδῃ καὶ γνωρίσῃ ἐν αὐταῖς τὸν Ἰησοῦν.

Αἱ Γραφαὶ εἶναι ***ἀνεξάντλητον μεταλλεῖον ἀληθειῶν***, ἀλλ' ἀνάγκη κόπου, ἀτομικῆς ἐργασίας ὅπως ἀνευρεθῶσι καὶ χρησιμοποιηθῶσι διὰ τὴν ψυχήν. Εἶναι γνωστὸς ὁ μῦθος τοῦ γεωργοῦ, ὅστις ἀποθνήσκων ἐξεμηστηρεύθη εἰς τοὺς ὀκνηροὺς υἱούς του ὅτι εἶχε θησαυρὸν κεκρυμμένον ἐν τῷ ἀμπελῶνι, ἐκεῖνοι δὲ ἔσπευσαν μετὰ τὴν κηδείαν νὰ ἀνασκάψωσιν ὅλον τὸν ἀμπελῶνα, ἵνα ἀνεύρωσι τὸν θησαυρόν· καὶ οὐδὲν μὲν εὗρον τεθαμμένον που, ἀλλ' ἡ γενομένη ἐργασία κατέστησε τὸν ἀμπελῶνα ἐξόχως καρποφόρον, ἐκ δὲ τῶν καρπῶν συνεκόμισαν τὸν θησαυρόν, ὃν ματαίως εἶχον ἀναζητήσει ἐν τῇ γῇ. Ὁ θησαυρὸς ὑπῆρχεν εἰς τὰς πεφυτευμένας ἀμπέλους, ἀλλ' ὑπῆρχεν ἀνάγκη τῆς ἐργασίας, ἵνα προέλθῃ εἰς τὸ φανερόν. Οὕτω καὶ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ὑπάρχει ὁ ἄφθονος πνευματικὸς θησαυρός, ἀλλ' εἶναι ἀναγκαία ἡ ἐργασία τῆς προσωπικῆς ἐρεύνης καὶ μελέτης. ἵνα ὁ θησαυρὸς ἐκεῖνος καταστῇ κτῆμα ἡμῶν.

Ἡ ἀμέλεια καὶ ἀδιαφορία θάπτει καὶ καλύπτει τὸν πλούσιον τοῦτον καὶ πολύτιμον θησαυρόν. Ἐντεῦθεν ἡ παρατηρουμένη πνευματικὴ πτωχεία, ἠθικὴ πενιχρότης. κοινωνικὴ παράλυσις καὶ γενικὴ ἀθλιότης· καὶ ἡ ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης ἔξοδος καὶ ἀπαλλαγὴ ἀδύνατος, ἐν ὅσῳ ἐξακολουθεῖ ἡ πρὸς τὸ Εὐαγγέλιον ἀδιαφορία καὶ παραμέλησις. Διὰ τοῦτο ὀφείλει ἕκαστος νὰ ἀποσείσῃ τὴν πνευματικὴν ταύτην ἀκηδίαν καὶ ἀμέλειαν· διότι «ἐὰν τὸ Εὐαγγέλιον ἦναι κεκαλυμμένον, εἰς τοὺς ***ἀπολλυμένους*** εἶναι κεκαλυμμένον». Σὺ καλύπτεις σήμερον τὸ Εὐαγγέλιον διὰ τῆς ἀδιαφορίας καὶ παραμελήσεως· ἀλλ' αὔριον θὰ θερίσῃς ὁριστικῶς ἀπώλειαν, ἥτις δὲν εἶναι ἡ γλυκεῖα ἐξαφάνισις καὶ ἐξόντωσις, ὥς τινες ἀγαπῶσι νὰ ὀνειρεύωνται, ἀλλ' ἡ καθ' ὅλην τὴν ἀτελεύτητον αἰωνιότητα ἀπομάκρυνσις τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ μόνου ἀγαθοῦ, ὅστις εἶναι ὁ Θεός.

Β'. Διὰ τῆς ἀπιστίας καὶ ἀπορρίψεως. Ἡ οὐσία τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ ἀπαιτῇ τὴν ***πίστιν***. Ἄνευ πίστεως εἶναι ἀδύνατον νὰ σχετισθῇ τις μὲ τὴν πραγματικότητα τῶν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἐξαγγελλομένων καὶ οὕτω νὰ ἀποκτήσῃ πεῖραν αὐτῶν. Ὡς εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνοίξωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἵνα ἴδωμεν τὰ πέριξ ἀντικείμενα, ὡς εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκτείνωμεν τὴν χεῖρα ἵνα ἐγγίσωμεν καὶ λάβωμεν τὸ εἰς ἡμᾶς προσφερόμενον, οὕτως εἶναι ἀνάγκη ἡ ψυχὴ νὰ πιστεύσῃ, ἵνα ἴδῃ τὰ πνευματικὰ πράγματα καὶ λάβῃ αὐτὰ ὡς κτῆμα ἑαυτῆς. Ἡ πίστις εἶναι ὁ ὀφθαλμὸς τῆς ψυχῆς, δι' οὗ αὕτη ἀντιλαβάνεται τῶν πνευματικῶν πραγμάτων, εἶναι ἡ χείρ, δι' ἧς λαμβάνει τὰς ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ προσφερομένας εὐλογίας.

Οὐδεὶς ἐξετάσας κατὰ βάθος τὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἠπίστησε καὶ ἀπέρριψεν. Ἡ ἀπιστία ὀφείλεται εἰς τὴν ἄγνοιαν ἢ τὴν ὅλως ἐπιπόλαιον γνῶσιν αὐτοῦ· διότι ὅσῳ μᾶλλον ἐξετάζει τις τὰς ἐν αὐτῷ διδασκαλίας. τοσούτῳ μᾶλλον βλέπει πῶς ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς μεγίστας καὶ βαθυτάτας ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Νέος τις ἐκαυχήθη εἰς τοὺς φίλους του ὅτι ἠδύνατο νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν

δεῖνα κήρυκα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ νὰ τὸν περιπλέξῃ οὕτως ὥστε νὰ μὴ γνωρίζῃ τί νὰ εἴπῃ. Παρέλαβε λοιπὸν αὐτοὺς καὶ ἦλθεν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἱεροκήρυκος, ὃν παρεκάλεσε νὰ ἐξαγάγῃ αὐτὸν ἐκ τῆς ἀπιστίας, εἰς ἣν διατελεῖ. Ὁ ἱεροκῆρυξ ἐννοήσας ὅτι ὁ νέος ἦλθε διὰ νὰ παίξῃ, ἀλλ' ἐπιθυμῶν πράγματι νὰ ὠφελήσῃ αὐτὸν εἶπε, «Θὰ προσπαθήσω, ὅσον δύναμαι, ἀλλὰ πρέπει νὰ πράξῃς ἀκριβῶς ὅ,τι σοὶ εἴπω». «Μάλιστα», ἀπεκρίθη ἐκεῖνος. «Λοιπὸν θὰ κλίνωμεν ἀμφότεροι τὰ γόνατα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ». «Ἀλλ' ἐγὼ δὲν πιστεύω εἰς Θεόν, καὶ δὲν γονατίζω». «Ἀλλά», εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, «συνεφώνησας ὅτι θὰ κάμῃς ὅ,τι σοὶ εἴπω». Παρενέβησαν καὶ οἱ φίλοι του, ὥστε ὁ νέος ἐπείσθη καὶ ἐγονάτισε πλησίον τοῦ ἱεροκήρυκος. «Τώρα», λέγει οὗτος, «θὰ ἐπαναλάβῃς ὅ,τι λέγω ἐγώ». «Καλά», εἶπεν ἐκεῖνος. «Θεέ μου, λυπήσου με τὸν ἁμαρτωλόν», λέγει ὁ κῆρυξ. «Θεέ μου λυπήσου με τὸν ἁμαρτωλόν», ἐπαναλαμβάνει ὁ νέος. «Θεέ μου, λυπήσου με τὸν ἁμαρτωλόν», λέγει ἐκ δευτέρου καὶ μετ' ἐμφάσεως ὁ ἱεροκῆρυξ. Τοῦ νέου ἡ φωνὴ ἐγένετο σοβαρωτέρα, ἐνῷ ἐπανελάμβανε τὴν γνωστὴν τοῦ τελώνου προσευχήν. «Θεέ μου, λυπήσου με τὸν ἁμαρτωλόν», λέγει ἐκ τρίτου καὶ μετὰ μείζονος ἐμφάσεως ὁ ἱεροκῆρυξ. Ὁ νέος ἤρχισεν, ἀλλὰ δὲν ἐτελείωσε τὴν φράσιν, διότι κατελήφθη ὑπὸ λυγμῶν. Τί εἶχε συμβῇ; Ἦτο ἄπιστος, διότι οὐδέποτε εἶχε σκεφθῇ ὅτι ἦτο ὑπόλογος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἁμαρτωλὴν αὐτοῦ ζωὴν καὶ ὅτι πρὸ παντὸς εἶχεν ἀνάγκην συγχωρήσεως. Ἐκείνη ἡ ἁπλῆ προσευχὴ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς του πρὸς τὴν σοβαρὰν πραγματικότητα· καὶ οὕτως, ἐνῷ ἐγονάτισεν ὡς ἐμπαίκτης καὶ ἀντάρτης κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἠγέρθη συντετριμμένος, τεταπεινωμένος καὶ πιστεύων.

Ἡ ἀπιστία καὶ ἀπόρριψις, φυσικὸν ἀποκύημα τῆς θρησκευτικῆς ἀμαθείας καὶ ἐπιπολαιότητος, καλύπτει τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τηρεῖ ἀγνώστους τὰς ἀληθείας αὐτοῦ· ἀλλὰ ἡ τοιαύτη κατάστασις ἄγει εἰς τὴν φρικώδη ἀπώλειαν. «Εἰς τοὺς ***ἀπολλυμένους*** εἶναι τὸ Εὐαγγέλιον κεκαλυμμένον».

Γ'. ***Διὰ τῆς παρακοῆς καὶ ἀνυποταξίας.*** Τὸ Εὐαγγέλιον δὲν εἶναι θεωρία. Εἶναι ***ἐκτέλεσις,*** εἶναι ἐφαρμογή, εἶναι ζωή. Δὲν ἀρκεῖ νὰ μάθῃ τις τὸ περιεχόμενον· εἶναι ἐπάναγκες νὰ συμμορφωφῇ πρὸς αὐτό. Ὁ μὴ πράττων οὕτω συνηθίζει εἰς τὴν θεωρίαν καὶ μένει ἐστερημένος τῆς σημασίας καὶ οὐσίας τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Φαντάσθητι ἄπορον ἀσθενῆ καθ' ἑκάστην μετὰ κόπου παρερχόμενον ἔμπροσθεν τῆς θύρας τοῦ νοσοκομείου, βλέποντα ἄλλους ἐντὸς ἐν ἀναρρώσει περιφερομένους, ἀκούοντα περὶ ἄλλων ὅτι εὑρίσκουσι περιποίησιν σχεδὸν οἰκογενειακὴν καὶ φάρμακα γνήσια καὶ ἰατροὺς προσεκτικοὺς καὶ πᾶν μέσον πρὸς θεραπείαν αὐτῶν, ἀλλὰ ἀντιπαρερχόμενον καὶ μὴ τολμῶντα ἢ διστάζοντα ἢ μὴ θέλοντα νὰ εἰσέλθῃ καὶ τύχῃ καὶ αὐτὸς τῶν αὐτῶν πρὸς θεραπείαν εὐκολιῶν. Τοιοῦτος ἀσθενὴς τόσον βλακωδῶς περὶ ἑαυτοῦ φερόμενος ἴσως δὲν εὑρίσκεται ἀλλὰ τοιοῦτος εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὁ τὴν θεωρίαν μόνον τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας μανθάνων καὶ εἰς τοῦτο ἀρκούμενος καὶ μὴ προβαίνων εἰς ἐφαρμογήν, ἥτις θὰ φέρῃ καὶ ἐν αὐτῷ τοὺς καρπούς, οἵτινες ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ διαγράφονται καὶ παραδειγματίζονται.

Ὁ Κύριος παρέβαλε τὴν ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου ἡτοιμασμένην σωτηρίαν μὲ

μέγα δεῖπνον, εἰς ὅ, ἀφοῦ οἱ κατὰ πρῶτον προσκεκλημένοι (οἵτινες ἦσαν οἱ Ἰσραηλῖται) ἠρνήθησαν νὰ προσέλθωσιν, ἡ πρόσκλησις ἐπεξετάθη πρὸς πάντας ἀνθρώπους παντὸς ἔθνους, πρὸς τοὺς «ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐν τοῖς φραγμοῖς». Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης ἔδειξε μεταξὺ ἄλλων ὁ Κύριος ὅτι, ὡς ὁ προσκαλούμενος εἰς δεῖπνον προσέρχεται οὐχὶ διὰ νὰ γίνῃ θεατὴς τῶν ἑστιωμένων ἀλλὰ διὰ νὰ μετάσχῃ ἐμπράκτως τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης ἀγαθῶν, οὕτω καὶ ὁ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου προσκαλούμενος εἰς σωτηρίαν καλεῖται οὐχὶ ἁπλῶς νὰ ἴδῃ καὶ νὰ μάθῃ ποῖα πολύτιμα ἀγαθὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον περιλαμβάνει ἡ σωτηρία, ἀλλὰ καὶ νὰ μετάσχῃ αὐτῶν ἐμπράκτως. Καλεῖται δηλαδὴ νὰ ***λάβῃ*** τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων αὐτοῦ, νὰ ἀποκτήσῃ τὴν νέαν καρδίαν διὰ τῆς ἀναγεννήσεως, νὰ λαμβάνῃ συνεχῶς καὶ νὰ ἔχῃ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ ψυχῇ, ὥστε νὰ προχωρῇ εἰς ἁγιασμὸν καὶ εὐσέβειαν καὶ ἀγάπην καὶ πᾶσαν Χριστιανικὴν ἀρετὴν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ. Ἀλλ' ἐάν τις δὲν προβῇ εἰς τὴν ἔμπρακτον ταύτην ἐφαρμογὴν τῆς σωτηρίας ἐν ἑαυτῷ, οὗτος διὰ τῆς παρακοῆς καὶ ἀνυποταξίας καλύπτει καὶ ἀγνοεῖ τοῦ Εὐαγγελίου τὰς προσφοράς, ἐγκαταλείπων ἑαυτὸν εἰς τὴν ἀπώλειαν, διότι «τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς ***ἀπολλυμένους*** εἶναι κεκαλυμμένον».

Δ'. ***Διὰ τῶν ἐξωτερικῶν συνηθειῶν καὶ τῆς τυπικότητος.*** Διὰ τοὺς πλείστους ἀνθρώπους τοιουτοτρόπως εἶναι τὸ Εὐαγγέλιον κεκαλυμμένον ἐπὶ αἰῶνας ἤδη. Τῶν πλείστων ἡ θρησκεία εἶναι σειρὰ ὡρισμένων ἐξωτερικῶν τύπων εἴτε πράξεων ἐκτελουμένων εἴτε λόγων ἐπαναλαμβανομένων. Αἱ ἐξωτερικαὶ αὗται συνήθειαι ἔλαβον τὴν θέσιν τῆς ζώσης καὶ πνευματικῆς θρησκείας τοῦ Εὐαγγελίου, ἣν καὶ κατεκάλυψαν, ὥστε νὰ ἦναι ἐντελῶς ἄγνωστος εἰς τὸ μέγα πλῆθος τῶν καλουμένων μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ἄνθρωπος φύσει ῥέπει πρὸς τὴν εὐκολίαν· καὶ οὐδὲν εὐκολώτερον τοῦ τύπου. Παρατήρησον τὰ ἐκ τῶν ἐργοστασίων ἔργα αὐτοῦ. Εἶναι πάντα τοῦ αὐτοῦ τύπου· διότι ἡ μηχανικὴ ἐνέργεια εἶναι ἀείποτε ὁμοιόμορφος. Τὴν εὐκολίαν ταύτην τοῦ τύπου μετεβίβασε καὶ εἰς τὴν θρησκείαν, καὶ κατώρθωσε νὰ καταστήσῃ αὐτὴν μηχανικὴν εἴτε ἐν τῇ κινήσει καὶ στάσει τοῦ σώματος εἴτε ἐν τῇ κινήσει τῶν χειλέων καὶ τῇ χρήσει τῆς φωνῆς. Ἀλλὰ παρατήρησον τὰ ζῶντα πλάσματα τοῦ Θεοῦ· πόση ποικιλία μεταξὺ αὐτῶν! Ἐνῷ ὑπάρχει ὁ γενικὸς τύπος, ὑπάρχει δι' ἕκαστον αὐτῶν καὶ κάτι τι ἰδιάζον, τὸ τῆς ***ἀτομικῆς ζωῆς,*** τόσον ὥστε μεταξὺ τῶν χιλιάδων φύλλων ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ δένδρου θὰ δυσκολευθῇς νὰ εὕρῃς δύο φύλλα ἐντελῶς καὶ κατὰ πάντα ὅμοια, ὡς μεταξὺ τῶν μυριάδων τῶν ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων δυσκόλως θὰ εὑρεθοῦν δύο ἄνθρωποι ἔχοντες ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὴν αὐτὴν μορφὴν ἢ τὴν αὐτὴν φωνήν. Ὅπου τύπος καὶ ὁμοιόμορφον, ἐκεῖ ψυχρὸς καὶ ἄψυχος μηχανισμός· ὅπου δὲ ποικιλία καὶ αὐτενέργεια, ἐκεῖ ζωή, κάτι ἀπείρως διάφορον τοῦ μηχανισμοῦ.

Τὰ ἄμοιρα ζωῆς ὑλικὰ ἀντικείμενα δύνανται νὰ αὐξηθῶσιν εἰς ὄγκον διὰ τῆς προσθήκης καὶ ἐπικολλήσεως ἄλλης ὕλης ἔξωθεν προστιθεμένης· ἀλλὰ τὰ μετέχοντα ζωῆς αὐξάνονται προσλαμβάνοντα ἐντὸς αὐτῶν τὸ ἔξωθεν ὑλικόν, ἐνεργοῦντα ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἀφομοιοῦντα τὰ ἐν αὐτῷ κατάλληλα στοιχεῖα. Οὕτω καὶ ἐν τῇ θρησκείᾳ ἡ τυπικὴ συνήθεια προσλαμβάνεται ἔξωθεν διὰ τῆς μιμήσεως

καὶ ἐπαναλήψεως· ἐνῷ ἡ θρησκεία τοῦ Εὐαγγελίου ὑποδεικνύει τὴν ἀνάγκην τῆς μελέτης, τῆς ταπεινώσεως, τῆς συντριβῆς, τῆς μετανοίας, τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ προσευχῆς καὶ τῆς διὰ πίστεως οἰκειοποιήσεως τῶν προσφερομένων εὐλογιῶν· ταῦτα δὲ πάντα εἶναι ὡς ἡ ὑπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὀργανισμοῦ ἀφομοίωσις τῆς τροφῆς. Εἶναι λοιπὸν οὐχὶ ψυχρὸς ἐξωτερικὸς μηχανισμός, ἀλλὰ ἰσχυρὰ ἐσωτερικὴ ζωή.

Ὁ ἔχων τὴν θρησκείαν τῶν τύπων ἂς ἐρωτήσῃ ἑαυτὸν εἰλικρινῶς ἂν δι᾽ αὐτῶν ἐθεραπεύθη ἐκ τῆς ἁμαρτωλῆς του καταστάσεως καὶ κατέστη ἀπὸ δούλου νικητὴς αὐτῆς. Ἐὰν ὄχι, μήπως ὑπάρχῃ λόγος νὰ ἐλπίζῃ ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι θὰ κατορθωθῇ ἐκεῖνο, ὅπερ δὲν κατωρθώθη ἐν τῷ παρελθόντι; Βεβαίως ὄχι. Ἂς στραφῇ λοιπὸν ἀπὸ τοῦ τύπου εἰς τὴν πραγματικότητα καὶ ἀπὸ τοῦ μηχανισμοῦ εἰς τὴν ***ζωήν!*** Ἀλλ᾽ ἐὰν ἐξακολουθῇ διὰ τῶν τύπων νὰ καλύπτῃ τὴν πραγματικότητα, ἂς προσέξῃ· διότι «τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς ***ἀπολλυμένους*** εἶναι κεκαλυμμένον».

Ε΄. ***Διὰ τῆς πρὸς τὸν κόσμον ἀγάπης.*** Ὁ κόσμος ἔχει ἰδίας ἰδέας καὶ ἰδίας ἀρχὰς ὅλως διαφόρους τῶν τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀπόκτησις, ἀπόλαυσις, ἐπίδειξις εἶναι ἡ τριάς, ἣν λατρεύει, ἡ ὕλη δὲ εἶναι ἡ μόνη δι᾽ αὐτὸν πραγματικότης. Διὰ τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ ὁ κόσμος πολλῶν τὸν νοῦν διαστρέφει· διὰ τῶν ἀπολαύσεων αὐτοῦ πολλῶν τὴν καρδίαν διαφθείρει· διὰ τῆς φαινομένης αὐτοῦ κατὰ συνθήκην εὐπρεπείας πολλῶν τὴν συνείδησιν ἀφοπλίζει. Συγκαλύπτει δὲ ἐπιτηδείως τὸ Εὐαγγέλιον, ἀντικαθιστῶν αὐτὸ διὰ τῆς φαινομένης εὐπρεπείας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ πολιτισμοῦ, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἐξωτερικὸν ὡραῖον ἐπίχρισμα, ὑφ᾽ ὃ κρύπτεται τὸ πεπαλαιωμένον ἐρείπιον τοῦ ψεύδους, τῆς ὑλοφροσύνης καὶ τῆς διαφθορᾶς. Ἀλλ᾽ ὁ κόσμος εἶναι τὸ μέγα πλῆθος, ἡ μεγάλη πλειονότης, ὁ ὄγκος ὁ ἀξιῶν νὰ ἀποφαίνηται καὶ νὰ ἐπιβάλληται. Μεγάλοι ἄνδρες ἐπεζήτησαν τὴν ἐπιδοκιμασίαν αὐτοῦ· ἐπίσημοι ἄνθρωποι ὑπεχώρησαν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις αὐτοῦ καὶ ἀξιώσεις· καὶ πῶς σὺ θὰ ἀντιταχθῇς εἰς αὐτόν; Τὸ πλῆθος συνοδεύει τὴν κηδείαν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθείας· πῶς σὺ θὰ διασχίσῃς αὐτὸ φερόμενος πρὸς τὴν ἐναντίαν διεύθυνσιν καὶ διακηρύττων ὅτι ἡ ἀλήθεια ζῇ καὶ ἡ ἀρετὴ θὰ ὑπερισχύσῃ; Δὲν εἶναι προτιμότερον νὰ συναινέσῃς καὶ σὺ εἰς τοῦ πλήθους τὴν πορείαν καὶ νὰ ἔχῃς τὸν παρ᾽ αὐτοῦ ἔπαινον καὶ θαυμασμόν; Ἐνώπιον τοῦ τοιούτου πειρασμοῦ πολλοὶ ὑπέκυψαν καὶ συμπαρεσύρθησαν ὑπὸ τοῦ κόσμου, καλύψαντες καὶ αὐτοὶ τὸ Εὐαγγέλιον ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὑποκριτικῆς εὐπρεπείας καὶ ἐξωτερικοῦ πολιτισμοῦ. Ἀλλὰ «τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς ***ἀπολλυμένους*** εἶναι κεκαλυμμένον». Ἡ συγκάλυψις δὲν θὰ παρέλθῃ ἀτιμωρητεί.

Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν κόσμον ἐνεργεῖ ἐπὶ τῆς ψυχῆς ὡς ἡ βαρύτης ἐπὶ ἀναρριπτομένου λίθου, διότι ἕλκει αὐτὴν κάτω πρὸς τὴν γῆν καὶ τὰ γήϊνα, τὰ ὑλικὰ καὶ φθαρτὰ καὶ πρόσκαιρα, καὶ δὲν ἐπιτρέπει εἰς αὐτὴν νὰ ἀτενίσῃ πρὸς τὰ ἄνω καὶ νὰ ἴδῃ τὸν ἅγιον τοῦ Θεοῦ οὐρανὸν καὶ νὰ λάβῃ ἔστω καὶ ἀμυδρὰν ἰδέαν τῶν πέραν τοῦ ὁρατοῦ ὁρίζοντος μὴ βλεπομένων μὲν ἀλλὰ ἐξ ἴσου πραγματικῶν, ἐχόντων δὲ ἄπειρον καὶ ἀνυπολόγιστον ἀξίαν. Προσοχὴ ἀπὸ τοῦ κόσμου! Αἱ ἰδέαι αὐτοῦ εἶναι μεγάλη παγίς!

(Χριστ. Μελέται, Β΄. σ. 351 - 358) ***† Ξ. Π. Μόσχου.***

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

«Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἂς κατοικῇ ἐν ὑμῖν πλουσίως μετὰ πάσης σοφίας».
(Κολοσσ. γ' 16).

Ἐν τῷ προκειμένῳ ἐδαφίῳ ἔχομεν μίαν προτροπήν: «νὰ κατοικῇ ἐν ἡμῖν ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ πλουσίως κτλ.».

Τίς δὲ ὁ λόγος οὗτος; Διὰ τῆς φράσεως ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ὁλόκληρος ἡ Γραφὴ μοὶ φαίνεται ὅτι ἐννοεῖται.

Λέγεται δὲ αὕτη λόγος τοῦ Χριστοῦ, διότι ὅλη προέρχεται ἀπ' αὐτοῦ—ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ προσωπικὸς Λόγος τοῦ Θεοῦ—εἰς Αὐτὸν δ' ἀναφέρονται ἥ τε Παλαιὰ καὶ ἡ Νέα Διαθήκη.

Αἱ Γραφαὶ εἶναι αἱ μαρτυροῦσαι περὶ Αὐτοῦ καὶ Αὐτὸς εἶναι ἡ Ὁδός, ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ζωή. Ἦτο δὲ σπουδαῖον πρᾶγμα διὰ τοὺς Κολοσσαεῖς νὰ ταμιεύωσιν εἰς τὴν μνήμην καὶ τὴν διάνοιάν των, διὰ ἐπιμελοῦς ἀναγνώσεως καὶ μελέτης, τὰς διδασκαλίας τῶν Γραφῶν, διὰ νὰ δύνανται ὄντως αὗται νὰ κατοικῶσι πλουσίως ἐν αὐτοῖς.

Αἱ Γραφαὶ λοιπόν, λέγει ὁ Παῦλος, ἂς ἐνοικῶσιν ἐν ὑμῖν· δὲν πρέπει δηλ. νὰ ἦναι εἰς ὑμᾶς ὡς πρᾶγμα ξένον, ἄγνωστον, μὲ τὸ ὁποῖον σεῖς δὲν ἔχετε νὰ κάμετε τίποτε, οὔτε πρέπει νὰ ἦναι εἰς ἐσᾶς ὡς εἷς ἁπλοῦς ἐπισκέπτης, ὅστις ἔρχεται νὰ σᾶς κάμῃ μίαν ἐπίσκεψιν—νὰ μείνῃ ὀλίγας στιγμὰς μεθ' ὑμῶν καὶ ἔπειτα ν' ἀναχωρήσῃ. Οὐχί.

Οὔτε πρέπει νὰ ἦναι εἰς σᾶς ὡς ἁπλοῦς γνώριμος, μετὰ τοῦ ὁποίου δὲν εἶσθε στενῶς συνῳκειωμένοι, οὔτε ὡς φίλος μακρὰν ἀπὸ σᾶς διαμένων, τὸν ὁποῖον σπανίως βλέπετε, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς συγκάτοικος, ὡς μέλος τῆς οἰκογενείας σας, μεθ' οὗ εὑρίσκεσθε εἰς καθημερινὴν στενὴν καὶ ἐγκάρδιον σχέσιν.

Αἱ Γραφαὶ ὄχι μόνον πρέπει νὰ ἦναι εἰς τὸν οἶκόν σας, πλησίον σας, ἀλλ' ἐντός σας, ἐν τῇ καρδίᾳ σας. «Τὸν λόγον σου ἔκρυψα ἐν τῇ καρδίᾳ μου», λέγει ὁ Ψαλμῳδός.

Ἡ καρδία εἶναι ἡ ἕδρα τῶν διαλογισμῶν καὶ ἡ πηγὴ τῆς ἐνεργείας, καὶ ἐξ αὐτῆς προέρχεται ἡ δρᾶσις τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ δὲν πρέπει νὰ κατοικῇ ἁπλῶς ἐν τῇ καρδίᾳ—νὰ ἦναι ἁπλοῦς κάτοικος ἐν αὐτῇ· πρέπει νὰ ἦναι καὶ ἐνεργὸς—πρέπει νὰ κατοικῇ ἐν ἡμῖν πλουσίως. Τοῦτο ὑποθέτει οὐ μόνον ἀκριβῆ γνῶσιν τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ καὶ συνοικείωσιν πειραματικήν, πρακτικήν, σώζουσαν, μετὰ τῶν ἀληθειῶν αὐτοῦ. Πρέπει νὰ προσπαθῶμεν νὰ ἐννοῶμεν τὸ Εὐαγγέλιον ὑπὸ ὅλας τὰς ἐπόψεις του καὶ καθ' ὅλας τὰς σχέσεις του, ἔπειτα δὲ νὰ τὸ δεχώμεθα εὐχαρίστως καὶ ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰλικρινείᾳ ἐν ἀγαθαῖς καρδίαις καὶ νὰ τὸ βάλλωμεν εἰς πρᾶξιν ἐν τῇ ζωῇ μας (Ἰωάν. α'. 2).

Τοιαύτη ἡ προτροπὴ τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Κολοσσαεῖς Χριστιανούς, ἥτις εἶναι προτροπὴ καὶ πρὸς πάντας τοὺς φέροντας τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοιαύτη ἡ ὑποχρέωσις ὅλων ἡμῶν.

Ἐκ τῆς ὑποχρεώσεως δὲ ταύτης ἀπορρέει καὶ ἐπιβάλλεται εἰς ἡμᾶς τὸ ἑξῆς καθῆκον: Νὰ προσπαθῶμεν ἀδιαλείπτως νὰ συνοικειώμεθα ὅσον τὸ δυνατὸν βαθύτερον καὶ στενότερον μὲ τὸ Εὐαγγέλιον.

Πᾶσα ἡ περὶ Θεοῦ γνῶσις μίαν καὶ μόνον ἔχει πηγὴν—τὰς Γραφάς, τὸ Εὐαγγέλιον. Τούτου ἕνεκεν αὗται πολὺ καταλλήλως ὀνομάζονται Λόγος Θεοῦ. Εἰς τὰς Γραφὰς λαλεῖ ὁ Θεός, καὶ εἰς αὐτὰς ὀφείλομεν νὰ ὑπακούωμεν.

Αἱ Γραφαὶ εἶναι μεταλλεῖον ἀνεξάντλητον, περιέχον τὸ μέγα μυστήριον τῆς Θεότητος, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ αὐτοὶ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι ἠτένισαν μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἐκπλήξεως—«Θεὸς φανερωθεὶς ἐν σαρκί». Περιέχουσι πράγματα ἄρρητα καὶ ἀνεξερεύνητα, τὰ ὁποῖα ὅμως ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψεν εἰς ἡμᾶς διὰ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ταῦτα δυνάμεθα νὰ μάθωμεν μόνον διὰ τοῦ λόγου τοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Δι᾿ ἄλλων πηγῶν δυνάμεθα νὰ μάθωμεν ἄλλα πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἀποκαλύπτεται εἰς ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ, μόνον διὰ τοῦ Εὐαγγελίου δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν.

Τὸ ἀγνοεῖν λοιπὸν τὰς Γραφάς, ἢ τὸ ἀρκεῖσθαι εἰς ἐπιπόλαιόν τινα γνῶσιν αὐτῶν, εἶναι ἁμαρτία μεγάλη, ἀτιμωτικὴ δι᾿ ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς λογικὰ ὄντα, καὶ ἐπιζημία εἰς ὅλα τὰ πνευματικὰ ἡμῶν συμφέροντα.

Ἡ Γραφὴ εἶναι ἀποκάλυψις γενομένη εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ μεγάλου καὶ εὐσπλάγχνου Θεοῦ—ἀποκάλυψις ζωῆς αἰωνίου διὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ μεγαλειότης τοῦ συγγραφέως αὐτῆς, αἱ ὑψηλαὶ ἀλήθειαι, τὰς ὁποίας ἀποκαλύπτει, τὰ ἅγια παραγγέλματα, ἅτινα δίδει, αἱ λαμπραὶ ὑποσχέσεις τὰς ὁποίας περιέχει, ἡ μεγάλη ἀπολύτρωσις τὴν ὁποίαν ἐξασφαλίζει, ὅλα ταῦτα ὁμοῦ ἀπαιτοῦσι παρ᾿ ἡμῶν προσεκτικωτάτην, ἐγκαρδιωτάτην καὶ εὐλαβεστάτην ἐξέτασιν τῶν περιεχομένων ἐν αὐτῇ.

Ὁ Χριστὸς δὲν ἀπαιτεῖ τυφλὴν καὶ ἀνεξέταστον ὑπακοήν. Τὸ δόγμα «Πίστευε καὶ μὴ ἐρεύνα», εἶναι ἄντικρυς ἀντευαγγελικὸν—ἐνταυτῷ δὲ καὶ παράλογος ἀπαίτησις παρὰ πλασμάτων λογικῶν. Τοὐναντίον ὁ Χριστὸς διατάσσει νὰ ἐξετάζωμεν τὰς Γραφάς, νὰ βασανίζωμεν τὰ πάντα διὰ τοῦ λογικοῦ, διὰ τοῦ νοῦ μας καὶ νὰ δεχώμεθα ἐκεῖνο μόνον, ὅπερ εἶναι καλόν. «Τὰ πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Τὸ ἀμελεῖν τὴν Γραφὴν ὑποθέτει ***περιφρόνησιν*** πρὸς τὸν συγγραφέα αὐτῆς. Ἐπιστολὴν παρὰ φίλου, ὄντος μακράν, μεθ᾿ οὗ εἴμεθα στενῶς συνδεδεμένοι, ἐκτιμῶμεν πολὺ καὶ ἀγαπῶμεν νὰ τὴν ἀναγινώσκωμεν ὄχι μόνον ἅπαξ ἀλλὰ πολλάκις, νὰ σκεπτώμεθα περὶ αὐτῆς συχνά, καὶ νὰ ὁμιλῶμεν περὶ αὐτῆς εἰς τοὺς φίλους καὶ γνωρίμους μας. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶναι ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ ἐν τοῖς χείλεσιν ἡμῶν. Ἀλλ᾿ ἡ Γραφὴ εἶναι ἀνακοίνωσις, εἶναι ἀγγελία φιλικὴ ἐκ τοῦ σοφωτάτου καὶ καλλίστου τῶν φίλων μας—τοῦ Θεοῦ. Μᾶς φέρει λόγους διδασκαλίας, ἐπανορθώσεως, προτροπῆς καὶ παρηγορίας παρὰ τοῦ οὐρανίου ἡμῶν Πατρός. Κατὰ τὸν βαθμὸν δὲ τοῦ σεβασμοῦ, ὃν τρέφομεν πρὸς τὸν Θεῖον συγγραφέα, θὰ ἤμεθα διατεθειμένοι νὰ σπουδάζωμεν καὶ τὸν Θεῖον αὐτοῦ Λόγον, καὶ νὰ τὸν δεχώμεθα ὥστε νὰ κατοικῇ ἐν ἡμῖν πλουσίως.

Τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι εἶδος καθρέπτου, ὅστις ἀντανακλᾷ ἐφ' ἡμᾶς τὸν Θεῖον χαρακτῆρα. Ὅσον δὲ συχνότερον ἐμβλέπομεν εἰς αὐτόν, τόσον περισσότερον ἀφομοιούμεθα μετὰ τοῦ χαρακτῆρος τούτου. Αἱ ὑποσχέσεις τῆς Γραφῆς εἶναι εἰδικῶς κατάλληλοι πρὸς αὔξησιν καὶ βελτίωσιν τοῦ ἁγιασμοῦ ἡμῶν. «Διὰ τῶν ὁποίων (δηλ. τῶν Γραφῶν) ἐδωρήθησαν εἰς ἡμᾶς αἱ μέγισται καὶ τίμιαι ἐπαγγελίαι, ἵνα διὰ τούτων γίνητε κοινωνοὶ θείας φύσεως» (Β.′ Πέτρ. α′. 4).

Ἡ στενὴ συνοικείωσις καὶ ἀγάπη πρὸς τὸν Λόγον τοῦ Χριστοῦ συντείνει προσέτι εἰς τὸ νὰ αὐξήσῃ τὴν εὐδαιμονίαν ἡμῶν καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ. «Καθὼς εὑρέθησαν οἱ λόγοι σου, κατέφαγον αὐτούς, καὶ ὁ λόγος ἦτο ἐν ἐμοὶ χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις τῆς καρδίας μου, διότι τὸ ὄνομά σου ἐκλήθη ἐπ' ἐμὲ» (Ἱερεμ. ιε′. 16). «Τὰ διατάγματα τοῦ Κυρίου εὐθέα, εὐφραίνοντα τὴν καρδίαν» (Ψαλμ. ιθ′. 8). «Εἰς τὰ διατάγματά σου θέλω ἐντρυφᾷ καὶ δὲν θέλω λησμονήσει τοὺς λόγους σου» (Ψαλμ. ριθ′. 16).

Ἐκτὸς τούτων, ἡ τοιαύτη γνῶσις καὶ συνοικείωσις προάγει μεγάλως καὶ τὴν ***χρησιμότητα τοῦ ἀνθρώπου.*** Πᾶς ὁ ἀκροαζόμενος καὶ δεχόμενος τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ὑπόχρεως νὰ τὸ κάμνῃ γνωστὸν καὶ εἰς ἄλλους. Ὅταν ὁ Μωϋσῆς παρέδωκε τὸν Νόμον εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας ἐν τῇ ἐρήμῳ, διέταξεν αὐτούς, λέγων. «Οὗτοι οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἐγὼ σὲ προστάζω σήμερον, θέλουσιν εἶσθαι ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ θέλεις διδάσκει αὐτοὺς ἐπιμελῶς εἰς τὰ τέκνα σου καὶ περὶ αὐτῶν θέλεις ὁμιλεῖ καθήμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ σου καὶ περιπατῶν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ πλαγιάζων καὶ ἐγειρόμενος. Καὶ θέλεις δέσει αὐτοὺς διὰ σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου καὶ θέλουσιν εἶσθαι ὡς προμετωπίδια μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν σου. Καὶ θέλεις γράψει αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς παραστάτας τῆς οἰκίας σου καὶ ἐπὶ τὰς πύλας σου» (Δευτερ. ϛ′. 6—10).

Ὁ Τιμόθεος ἐγνώριζε τὰς Γραφὰς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας, διδαχθεὶς αὐτὰς ὑπὸ τῆς μητρὸς καὶ τῆς μάμμης του. Οἱ ἐν Βεροίᾳ πιστοὶ ἐπαινοῦνται, διότι ἠρεύνων τὰς Γραφάς. Ὁ Ἀπολλὼς ἦτο δυνατὸς εἰς τὰς Γραφάς, ἀλλ' ὅμως ὁ Ἀκύλας καὶ ἡ Πρίσκιλλα ἐξήγησαν εἰς αὐτὸν τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου ἀκριβέστερον, διότι ἦσαν μᾶλλον συνῳκειωμένοι μὲ τὰς Γραφάς.

Διὰ τοῦτο, ἀδελφοί μου, ὅσοι ἐξ ὑμῶν εἰσέτι δὲν ᾐσθάνθητε τὸ μεγαλεῖον τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀνάγκην, τὴν ὁποίαν ἔχει αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἢ δὲν ἀπεκτήσατε τὸ πολύτιμον τοῦτο βιβλίον ἢ ἔχοντες αὐτό, δὲν τὸ ἐμελετήσατε, ἐγκύψατε εἰς τὴν μελέτην αὐτοῦ μετὰ προσοχῆς, ἐπικαλούμενοι τὴν ὁδηγίαν τοῦ Θείου Πνεύματος, ὅπως ἴδητε τὰ θαυμάσια τοῦ Θείου Λόγου καὶ στραφῆτε πρὸς τὸν μόνον Σωτῆρα τῶν ψυχῶν σας. Εἴθε δὲ ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ νὰ κατοικῇ ἐν ὑμῖν πλουσίως μετὰ πάσης σοφίας, καρποφορῶν εἰς ἔργα καλὰ καὶ εὐάρεστα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ! Ἀμήν.

(Ἐκ τῶν καταλοίπων τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη)

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΙΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Κατὰ τὸ δωδεκάμηνον διάστημα ἀπὸ 1 Ἀπριλίου 1938 μέχρι 31 Μαρτίου 1939, ἡ Ἑταιρία ἔθεσεν εἰς κυκλοφορίαν ***11,039,491 ἀντίτυπα τοῦ Θείου Λόγου,*** ἤτοι 1,091,874 ὁλοκλήρους Βίβλους, 1,273,805 Κ. Διαθήκας καὶ 8,673,812 τεύχη μεμονωμένων βιβλίων τῆς Ἁγ. Γραφῆς. Τὸ σύνολον τοῦτο παρουσιάζει, ἀπέναντι τῆς κυκλοφορίας τοῦ προηγουμένου ἔτους, ἐλάττωσιν 279,084 ἀντιτύπων, ἥτις ὀφείλεται εἰς τὴν διεθνῆ πολιτικὴν ἀκαταστασίαν, καὶ κυρίως ἐν Εὐρώπῃ καὶ Κίνᾳ. Αἱ πωλήσεις ἐν μόνῃ τῇ Κίνᾳ ὑστέρησαν τῶν περυσινῶν κατὰ 938,000 ἀντιτύπων, ἀλλ' ἡ αὔξησις τῆς κυκλοφορίας εἰς ἄλλας χώρας περιώρισε τὴν γενικὴν ἐλάττωσιν κατὰ τὰ δύο τρίτα.

Ἡ ὡς ἄνω ἐφετεινὴ κυκλοφορία κατανέμεται, εἰς στρογγύλους ἀριθμούς, ὡς ἑξῆς: Ἐν τῇ Μ. Βρεττανίᾳ 751,000, ἐν τῇ Ἠπειρωτικῇ Εὐρώπῃ 1,660,000, ἐν Ἀσίᾳ 5,961,000, ἐν Ἀφρικῇ 541,000, ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ 831,000, εἰς τὰς νήσους τῶν Δυτ. Ἰνδιῶν 44,000, ἐν Καναδᾷ καὶ Νέᾳ Γῇ 306,000, ἐν Αὐστραλίᾳ καὶ Νέᾳ Ζηλανδίᾳ 224,000.

Κατὰ τὸ ὡς ἄνω δωδεκάμηνον ἡ Ἑταιρία ἐξέδωκε τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ἢ τμήματα αὐτῆς εἰς 9 νέας γλώσσας καὶ διαλέκτους, ἤτοι 5 Ἀφρικανικάς, 3 Ἀσιατικὰς καὶ 1 Ἀμερικανικὴν (τῶν Ἐσκιμώων τῆς Ἀρκτικῆς ζώνης). Οὕτως ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν γλωσσῶν καὶ διαλέκτων, εἰς ἃς ἔχει ἐκδόσεις ἡ Ἑταιρία, ἀναβιβάζεται εἰς 732.

Ὁ ἰσολογισμὸς τῆς Ἑταιρίας, ὅστις πέρυσιν ἔδειξεν ἔλλειμμα 7,256 λιρῶν, ἐφέτος ἔκλεισε μὲ περίσσευμα 433 λιρῶν, ἤτοι, ἔσοδα μὲν λιρῶν 376,071, ἔξοδα δὲ λιρῶν 375,638. Ἐκ τῶν ὡς ἄνω ἐσόδων μόνον 150,068 λίραι προῆλθον ἐκ πωλήσεων (ἔναντι 156,903 λιρῶν πέρυσιν), αἱ δὲ λοιπαὶ 226,003 ἦσαν συνεισφοραί, δωρεαὶ καὶ τόκοι κληροδοτημάτων. Δοθέντος λοιπὸν ὅτι αἱ δαπάναι ἐκδόσεως καὶ κυκλοφορίας 11,039,491 ἀντιτύπων ἀνῆλθον εἰς λίρας 376,071, αἱ δὲ εἰσπράξεις ἐκ πωλήσεων εἰς λίρας 150,068, εἶναι πρόδηλον ὅτι τὰ βιβλία τῆς Ἑταιρίας ἐν συνόλῳ ἐπωλήθησαν, ὅπως συνήθως, εἰς τὰ 40 τοῖς ἑκατὸν τοῦ κόστους των, τὰ δὲ ὑπόλοιπα 60 τοῖς ἑκατὸν ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τῶν συνεισφορῶν, δωρεῶν καὶ τόκων κληροδοτημάτων εὐσεβῶν Εὐαγγελικῶν Χριστιανῶν ὑπὲρ τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρίας. Ἐὰν δὲ ἀναλύσωμεν τὸ κονδύλιον τῶν συνεισφορῶν, δωρεῶν καὶ κληροδοτημάτων, ἀνερχομένων εἰς λίρας 226,003, εὑρίσκομεν ὅτι ἐξ αὐτῶν 214,211 λίραι προῆλθον ἀπὸ τὸν λαὸν τῆς Ἀγγλίας, Οὐαλίας, Σκωτίας καὶ Βορ. Ἰρλανδίας καὶ τῶν ἁπανταχοῦ Βρεττανικῶν κτήσεων, αἱ δὲ ὑπόλοιπαι 11,762 λίραι ἀπὸ ὅλον τὸν λοιπὸν κόσμον.

Τοῦτο, καὶ ἡ πώλησις 751,000 ἀντιτύπων ἐν τῇ Μ. Βρεττανίᾳ (μὲ πληθυσμὸν περίπου 55 ἑκατομμυρίων), ἐνῷ εἰς ὅλην τὴν λοιπὴν Εὐρώπην (μὲ πληθυσμὸν ἑξαπλάσιον) ἡ Ἑταιρία ἐπώλησεν 1,660,000 ἀντίτυπα (ἤτοι, ὀλίγον περισσότερον τοῦ διπλασίου τῶν πωλήσεων ἐν Μ. Βρεττανίᾳ), εἶναι εὔγλωττος ἐκδήλωσις τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν Ἱερὰν Βίβλον. Ἄλλως τε εἰς μόνην τὴν Ἀγγλίαν καὶ Οὐαλίαν (δηλ. μὴ συμπεριλαμβα-

νομένης τῆς Σκωτίας καὶ Βορ. Ἰρλανδίας) ὑπάρχουν 5,555 τοπικοὶ σύλλογοι πρὸς ἐπικουρίαν τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρίας, κατὰ δὲ τὸ λῆξαν δωδεκάμηνον, ἐνεργείαις τῶν συλλόγων τούτων, συνεκροτήθησαν 5,071 δημόσιαι συνελεύσεις καὶ ἐκηρύχθησαν ἀπ᾿ ἄμβωνος εἰς τὰς διαφόρους Εὐαγγελικὰς ἐκκλησίας τῆς χώρας 5,678 κηρύγματα ὑπὲρ τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρίας.

Ἐν γένει δὲ εἰς ὅλον τὸν κόσμον, κυρίως εἰς τὰς Βρεττανικὰς χώρας καὶ ἀποικίας, ὑφίστανται 10,500 τοιοῦτοι τοπικοὶ σύλλογοι, τῶν ὁποίων ἀποκλειστικὸς σκοπὸς εἶναι ἡ ὑποστήριξις τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρίας.

* * *

Ἐρχόμενοι τώρα εἰς τὰς λεπτομερείας, εὑρίσκομεν ὅτι εἰς τὴν Ἠπειρωτικὴν Εὐρώπην αἱ ἐφετειναὶ πωλήσεις τῶν βιβλίων τῆς Ἑταιρίας παρουσιάζουν συνολικὴν αὔξησιν 71,000 ἀντιτύπων ἐπὶ τῶν πωλήσεων τοῦ προηγουμένου ἔτους, παρ᾿ ὅλον τὸν διεθνῆ σάλον, ὅστις κατέληξεν εἰς τὸν σημερινὸν πόλεμον. Αἱ πωλήσεις ἦσαν ἠλαττωμέναι εἰς τὴν Γερμανίαν, Ρουμανίαν, Τσεχοσλοβακίαν, Αὐστρίαν καὶ Ἀλβανίαν, εἰς ὅλας δὲ σχεδὸν τὰς λοιπὰς χώρας ἐσημείωσαν αὐξήσεις ἐπὶ τῶν περυσινῶν πωλήσεων.

Οὕτως ἐν ***Γαλλίᾳ*** αἱ πωλήσεις ἀνῆλθον εἰς 336,706 ἀντίτυπα, ἤτοι περίπου 8000 περισσότερα τῶν τοῦ προηγουμένου ἔτους. Ἐν ***Βελγίῳ*** ἐπωλήθησαν 61,250 ἀντίτυπα, ἔναντι 44,385 τοῦ προηγουμένου ἔτους. Ἐν ***Ἰταλίᾳ*** 150,672 ἔναντι 135,330 τοῦ 1937 καὶ 109,084 τοῦ 1936. Ἐν τῇ κατεστραμμένῃ ἐκ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ***Ἱσπανίᾳ*** αἱ πωλήσεις ἀνῆλθον εἰς 47,253 ἀντίτυπα ἔναντι 36,259 τοῦ 1937, ἀλλὰ πολὺ ὑστέρησαν τῶν 211,286 τῶν πωλήσεων τοῦ 1936. Ἀντιθέτως ἐν ***Πορτογαλίᾳ***, ἥτις ἔμεινεν ἀμέτοχος πολεμικῶν σπαραγμῶν, παραδόξως αἱ πωλήσεις ἐσημείωσαν ἐλαφρὰν ἐλάττωσιν (ἀπὸ 110,703 εἰς 108,926 ἀντίτυπα). Ἐπίσης ἐν ***Ἑλβετίᾳ***, ἡ Ἑταιρία διέθεσε ἐφέτος 42,275 ἀντίτυπα ἔναντι 44,806 κατὰ τὸ ἔτος 1937.

Εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην ἡ ***Γερμανία*** ἠγόρασεν ἐφέτος 108,810 ἀντίτυπα ἔναντι 140,289 κατὰ τὸ 1937. Δέον ὅμως νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι ἐκτὸς τῆς Βρεττάνικῆς Β. Ἑταιρίας ὑφίστανται ἐν Γερμανίᾳ καὶ διάφοροι Γερμανικαὶ Β. Ἑταιρίαι, αἵτινες ἐκυκλοφόρησαν 840,603 ἀντίτυπα ἔναντι 668,228 τοῦ προηγουμένου ἔτους. Ἐν ***Αὐστρίᾳ***, μὲ τὴν ἀναστάτωσιν, ἥτις ἐπηκολούθησε τὴν Γερμανικὴν εἰσβολήν, οὐδόλως παράδοξον ὅτι αἱ πωλήσεις τῆς Ἁγ. Γραφῆς ἠλαττώθησαν κατά τι (ἀπὸ 34,074 εἰς 33,215). Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ ἐν ***Τσεχοσλοβακίᾳ*** μὲ τὴν εἰσβολὴν τῶν Γερμανῶν (ἐλάττωσις ἀπὸ 54,446 εἰς 50,875 ἀντίτυπα). Εἰς τὴν ***Πολωνίαν*** (ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἔκθεσις τῆς Ἑταιρίας κλείει πολὺ πρὸ τῆς εἰσβολῆς Γερμανῶν καὶ Ρώσσων καὶ τοῦ αἱματοκυλίσματος τῆς δυστυχοῦς ταύτης χώρας) ἐσημειώθη αὔξησις κυκλοφορίας ἀπὸ 48,258 εἰς 54,374 ἀντίτυπα. Ἐπίσης εἰς τὰς Βαλτικὰς χώρας ***(Λιθουανίαν, Λεττονίαν*** καὶ ***Ἐσθονίαν)*** πρὸ τῆς προσφάτου Ρωσσικῆς κατοχῆς, ἡ Ἑταιρία ἐπώλησεν ἐν ὅλῳ 240,006 ἀντίτυπα ἔναντι 194,171 τοῦ προηγουμένου ἔτους—αὔξησιν 46,000 ἀντιτύπων. Ἐν ***Φινλανδίᾳ*** ὡσαύτως ἐσημειώθη αὔξησις περίπου 3000 ἀντιτύ-

πων (104,168 ἔναντι 101,471). Εἰς ὅλας τὰς ὡς ἄνω πέντε χώρας ὑπάρχει φόβος ὅτι ἡ Ρωσσικὴ ἐπιδρομή, ἐὰν μονιμοποιηθῇ, θὰ ἐκμηδενίσῃ τὴν κυκλοφορίαν τῆς Ἱερᾶς Βίβλου, ὡς συνέβη ἀπὸ ἐτῶν ἤδη ἐν αὐτῇ τῇ Σοβιετικῇ Ρωσσίᾳ. Τέλος, ἐν ***Οὑγγαρίᾳ*** αἱ πωλήσεις τῆς Ἑταιρίας ἐφέτος ἀνῆλθον εἰς 74,050 ἀντίτυπα ἔναντι 57,207 πωληθέντων πέρυσιν.

Εἰς τὰ ***Βαλκάνια*** ἡ Βρεττανικὴ Β. Ἑταιρία ἀπὸ ἑνὸς περίπου ἔτους διεξάγει, ὡς γνωστόν, αὐτοτελὲς ἔργον μόνον ἐν Ρουμανίᾳ, Νοτιοσλαυΐᾳ καὶ Ἀλβανίᾳ, ἐν δὲ τῇ Βουλγαρίᾳ, Ἑλλάδι καὶ Τουρκίᾳ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Ἀμερικανικῆς Β. Ἑταιρίας. Ἐν ***Ρουμανίᾳ*** αἱ πωλήσεις κατῆλθον ἀπὸ 90,613 τῷ 1937 εἰς 66,372 τοῦ 1938, καὶ ἐν ***Ἀλβανίᾳ*** ἀπὸ 2,831 εἰς 2,265. Ἀντιθέτως ἐν ***Νοτιοσλαυΐᾳ*** ἐπωλήθησαν ἐφέτος 82,562 ἀντίτυπα ἔναντι 70,272 τοῦ προηγουμένου ἔτους. Ἐν ***Ἑλλάδι*** αἱ πωλήσεις ἀνῆλθον εἰς 50,451 ἀντίτυπα—ἤτοι, περίπου 9,000 ὀλιγώτερα τῶν τοῦ προηγουμένου ἔτους. Ἐν ***Τουρκίᾳ*** ἀφ' ἑτέρου παρατηρεῖται αὔξησις κυκλοφορίας, ἀπὸ 3,025 ἀντιτύπων εἰς 4,603. Ἐν ***Συρίᾳ, Ἰράκ, Κύπρῳ,*** Ἀβησσυνίᾳ, Παλαιστίνῃ, Ἀραβίᾳ, Αἰγύπτῳ, Σουδὰν καὶ Σομαλίᾳ ἐπωλήθησαν 167,367 ἀντίτυπα ἔναντι 154,136.

Μεταξὺ τῶν ***Ἑβραίων*** ἡ Ἑταιρία δὲν διεξάγει χωριστὸν ἔργον, οἱ δὲ βιβλιοπῶλαι αὐτῆς δὲν κρατοῦν ἰδιαιτέραν στατιστικὴν τῶν ἀγοραστῶν τῶν βιβλίων της. Αἱ πωλήσεις ὅμως τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἑταιρίας εἰς τὰς γλώσσας, αἵτινες λαλοῦνται ὑπὸ τῶν Ἑβραίων ἀποκλειστικῶς, παρέχουν ἔνδειξίν τινα μερικήν. Κατὰ τὸ λῆξαν λοιπὸν δωδεκάμηνον καθ' ὅλον τὸν κόσμον ἡ Ἑταιρία ἐπώλησε 12,374 ἀντίτυπα εἰς ***Ἑβραϊκὴν*** γλῶσσαν, 5,724 εἰς τὴν ***Ἰουδαιο-γερμανικὴν*** καὶ 735 εἰς τὴν ***Ἰουδαιο-περσικήν,*** ἐν ὅλῳ 18,833 ἀντίτυπα ἔναντι 22,000 τοῦ παρελθόντος ἔτους—ἐλάττωσις σχετικῶς μικρά, ὅταν ἀναλογισθῇ τις τὸν ἀμείλικτον καὶ ἀντιχριστιανικὸν διωγμόν, ὃν ὑφίσταται ἡ Ἑβραϊκὴ φυλὴ ἐν Γερμανίᾳ, Πολωνίᾳ, Τσεχοσλοβακίᾳ (ὑπὸ τὴν Γερμανικὴν κατοχὴν) καὶ Ἰταλίᾳ.

Εἰς τὴν ***Βόρειον Ἀφρικὴν*** (Τύνιδα, Ἀλγερίαν καὶ Μαρόκον) αἱ πωλήσεις ἀνῆλθον εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον μὲ τὰς τοῦ προηγουμένου ἔτους—65,034 ἔναντι 64,897. Εἰς τὴν ***Κεντρικὴν Ἀφρικὴν*** παρατηρεῖται ἐλάττωσις—251,101 ἔναντι 263,206, τοὐναντίον εἰς τὴν ***Νότιον Ἀφρικὴν*** αὔξησις ἀπὸ 74,195 εἰς 82,628 ἀντίτυπα, εἰς δὲ τὴν ***Κεντρῴαν Νότιον Ἀφρικὴν*** μεγάλη αὔξησις ἀπὸ 97,070 εἰς 122,393.

Ἐρχόμενοι τώρα εἰς τὴν Ἀσίαν, παρατηροῦμεν ὅτι εἰς τὴν ***Περσίαν, Ἰνδοστάνην, Κεϋλάνην, Βιρμανίαν*** καὶ ***Μαλαΐαν*** ἡ κυκλοφορία τῶν Ἱ. Γραφῶν ὑπῆρξε συνολικῶς ἡ αὐτὴ περίπου μὲ τὴν περυσινὴν—1,528,461 ἀντίτυπα. Εἰς τὴν ***Κίναν,*** ὡς εἶναι λίαν εὐνόητον, μὲ τὸν πόλεμον, ὅστις κρατεῖ ἀνάστατον τὴν χώραν καὶ μὲ τὴν διακοπὴν τῶν συγκοινωνιῶν, ἡ κυκλοφορία τῆς Βρεττανικῆς Β. Ἑταιρίας περιωρίσθη σημαντικῶς—ἀπὸ 3,031,537 ἀντίτυπα πωληθέντα κατὰ τὸ 1937 εἰς 2,093,274 κατὰ τὸ λῆξαν δωδεκάμηνον. Καὶ τῆς Ἀμερικανικῆς Β. Ἑταιρίας αἱ πωλήσεις ἐν Κίνᾳ κατῆλθον ἀπὸ 2,622,145 ἀντίτυπα τοῦ 1937 εἰς 1,395,515 τοῦ 1938, τῆς δὲ Σκωτικῆς Β. Ἑταιρίας ἀπὸ 1,717,380 εἰς 1,425,199. Οὕτως αἱ τρεῖς συνεργαζόμεναι ἑταιρίαι ἐκυκλοφόρησαν ἐν Κίνᾳ

ἐφέτος μόνον 4,913,988 ἀντίτυπα τοῦ Θείου Λόγου, ἔναντι 7,371,062 πωληθέντων πέρυσιν. Σημειωτέον ὅτι πολλὰ κιβώτια Ἁγ. Γραφῶν ἀποστελλόμενα εἰς τὰ κέντρα διανομῆς τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας ἀπωλέσθησαν ἕνεκα βομβαρδισμῶν, καταβυθίσεων πλοίων, πυρκαϊῶν κτλ. Καὶ εἰς τὸ ***Μαντσούκουο*** παρετηρήθη ἐλάττωσις κυκλοφορίας (ἀπὸ 883,751 τοῦ 1937 εἰς 793,941 τοῦ 1938). Ἀπεναντίας ἐν ***Ἰαπωνίᾳ*** αἱ συνεργαζόμεναι Β. Ἑταιρίαι Βρεττανικὴ καὶ Σκωτικὴ ἐκυκλοφόρησαν 544,169 ἀντίτυπα ἔναντι 501,443 τοῦ προηγουμένου ἔτους. Ἐν ***Κορέᾳ*** ἡ διάδοσις τῆς Ἁγ. Γραφῆς ἐξακολουθεῖ νὰ αὐξάνῃ—777,323 τῷ 1935, 862,448 ἀντίτυπα τῷ 1936, 872,821 τῷ 1937 καὶ 940,416 τῷ 1938. Τέλος, εἰς τὴν ***Γαλλικὴν Ἰνδοκίναν*** ἐπωλήθησαν 113,728 ἀντίτυπα ἔναντι 110,204 τοῦ προηγουμένου ἔτους.

Ἐν ***Αὐστραλίᾳ*** αἱ πωλήσεις ἀνῆλθον εἰς 200,037 ἔναντι 192,816 τῷ 1937 καὶ 186,794 τῷ 1936. Ἐν ***Νέᾳ Ζηλανδίᾳ*** ἡ κυκλοφορία παρουσίασεν ἐλάττωσιν, ἀπὸ 28,793 εἰς 24,326.

Εἰς τὴν ***Νότιον Ἀμερικήν,*** (ὅπου σημειωτέον ὅτι διεξάγει ἔργον καὶ ἡ Ἀμερικανικὴ Ἑταιρία) ἡ ὁλικὴ κυκλοφορία ἐσημείωσε καὶ πάλιν ἁλματικὴν αὔξησιν—ἀπὸ 490,540 τῷ 1936 εἰς 652,478 τῷ 1937 καὶ εἰς 843,720 κατὰ τὸ λῆξαν δωδεκάμηνον.

Εἰς τὰς ***Δυτικὰς Ἰνδίας, Γουϊάναν*** καὶ ***Βενεζουέλαν,*** ἡ κυκλοφορία τῆς Ἑταιρίας ἀνῆλθεν εἰς 94,972 ἀντίτυπα ἔναντι 91,294 τοῦ προηγουμένου ἔτους.

Τέλος, εἰς ***Καναδᾶν*** καὶ ***Νέαν Γῆν*** ἡ Ἑταιρία διέθεσε 306,342 ἀντίτυπα ἔναντι 311,767 τοῦ 1937.

Ἐπίσης ἡ Ἑταιρία ἐπρομήθευσε 13,303 ἀντίτυπα εἰς τὰς διαφόρους ἱεραποστολάς, τὰς ἐργαζομένας εἰς τὰς νήσους τῆς ***Πολυνησίας,*** καὶ ἐκυκλοφόρησεν ἐν Μ. Βρεττανίᾳ 1015 Βίβλους εἰδικὰς διὰ τοὺς τυφλούς, ἤτοι μὲ ἔκτυπα στοιχεῖα συστήματος Braille.

Ἀπὸ τῆς συστάσεώς της ἐν ἔτει 1804 ἡ Βρεττανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία ἔθεσεν εἰς κυκλοφορίαν ἄνω τῶν ***509 ἑκατομμυρίων ἀντιτύπων τῶν Ἱ. Γραφῶν,*** ἐξ ὧν τὰ 126 ἑκατομμύρια ἦσαν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν.

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Κατὰ τὸ ἔτος 1938 ἡ Ἑταιρία ἔθεσεν εἰς κυκλοφορίαν ***6,970,757 ἀντίτυπα*** τοῦ Θείου Λόγου, ἤτοι, 312,975 ὁλοκλήρους Βίβλους, 532,727 Κ. Διαθήκας καὶ 6,125,055 τεύχη μεμονωμένων βιβλίων τῆς Ἁγ. Γραφῆς. Τὸ ὡς ἄνω σύνολον εἶναι ἔλαττον τῆς συνολικῆς κυκλοφορίας τοῦ προηγουμένου ἔτους κατὰ 350,517 ἀντίτυπα. Ἐκ τῶν 6,970,747 τούτων ἀντιτύπων τὰ μὲν 3,370,563 διετέθησαν ἐντὸς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τὰ δὲ 3,600,194 εἰς ξένας χώρας. Τὰ ὡς ἄνω συνολικῶς κυκλοφορήσαντα βιβλία ἦσαν εἰς 184 γλώσσας καὶ διαλέκτους, ἀλλὰ τὰ περισσότερα (3,186,792) ἦσαν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν. Ἐπίσης συμπεριελαμβάνοντο 5,455 τεύχη διὰ τοὺς τυφλοὺς μὲ ἐκτύπους χαρακτῆρας

εἰς διαφόρους γλώσσας—Ἀγγλικήν, Γαλλικήν, Γερμανικήν, Ἰταλικήν, Νορβηγικήν, Ἱσπανικήν, Πορτογαλικήν, Ἀραβικήν, Ἀρμενικήν, Κινεζικὴν καὶ Ἰαπωνικήν.

Ὡς γνωστόν, ἡ Ἑταιρία ἐργάζεται, ἐκτὸς τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν, εἰς τὸ Μεξικόν, εἰς τὰς μικρὰς δημοκρατίας τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς, εἰς τὰς μὴ Ἀγγλικὰς νήσους τῶν Δυτ. Ἰνδιῶν (Κούβαν, Πόρτο Ρίκο, Χαΐτην, κτλ.), εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικήν, τὴν Κίναν, τὴν Ἰαπωνίαν, τὸ Σιὰμ καὶ τὰς Φιλιππίνας νήσους. Ἔχει ὅμως ἔργον (ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Βρεττανικῆς Β. Ἑταιρίας) ἐν Βουλγαρίᾳ, Ἑλλάδι, Τουρκίᾳ, Συρίᾳ, Αἰγύπτῳ καὶ Ἀραβίᾳ, εἰς διαφόρους δὲ ἄλλας χώρας προμηθεύει Ι. Γραφὰς εἰς τὰς Ἀμερικανικὰς ἱεραποστολάς, ὡς λ. χ. εἰς τὴν Ἀφρικήν, τὴν Ἰνδοστάνην. τὴν Πολυνησίαν, κτλ.

Κατὰ χώρας αἱ πωλήσεις τῆς Ἑταιρίας ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀνῆλθον εἰς τὰ ἑξῆς ποσά:

Εἰς τὰς Δυτικὰς Ἰνδίας	121,928	ἀντίτυπα
» τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν	123,097	»
» τὸ Μεξικὸν	72,272	»
» τὴν Νότιον Ἀμερικὴν	415,218	»
» τὴν Ἑλλάδα, Τουρκίαν, Βουλγαρίαν, κτλ.	44,368	»
» τὴν Αἴγυπτον καὶ Ἀραβίαν	71,178	»
» τὴν Κίναν	1,440,135	»
» τὴν Ἰαπωνίαν	703,068	»
» τὸ Σιὰμ	190,833	»
» τὰς Φιλιππίνας νήσους	76,511	»
Πωληθέντα εἰς ἱεραποστολὰς καὶ ἄλλας Βιβλικὰς Ἑταιρίας	341.586	»
Τὸ ὅλον	3,600,174	»

Ὁ ἰσολογισμὸς τῆς Ἑταιρίας διὰ τὸ ἔτος 1938 ἔκλεισε μὲ ἔλλειμμα μόνον 524 δολλαρίων.

Ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της ἐν ἔτει 1816 ἡ Ἀμερικανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία ἔθεσεν εἰς κυκλοφορίαν **290,663,685** ἀντίτυπα τοῦ Θείου Λόγου εἰς 182 γλώσσας καὶ διαλέκτους,

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ Ι. ΓΡΑΦΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1938

Ἡ Βρετταννικὴ	Βιβλικὴ	Ἑταιρία	ἐκυκλοφόρησεν	11,039,491	ἀντίτυπα
Ἡ Ἀμερικανικὴ	»	»	»	6,970,757	»
Ἡ Σκωτικὴ	»	»	»	2,602,880	»
Αἱ ἐξ Γερμανικαὶ	»	»	»	1,629,763	»
Ἡ Γαλλικὴ	»	»	»	7,837	»
Ἡ Δανικὴ	»	»	»	61,247	»
Ἡ Ὀλλανδικὴ	»	»	»	87,206	»
Ἡ Νορβηγικὴ	»	»	»	95,246	»
Ἡ Scripture Gift	Mission	διένειμε	δωρεὰν	2,170,370	»
			Τὸ ὅλον	24,664,797	»

Καὶ ἡ ἐτησία αὐτη κυκλοφορία γύρω τῶν 25 ἑκατομμυρίων ἀντιτύπων παραμένει σταθερὰ ἀπὸ ἐτῶν. Ποῖον ἄλλο βιβλίον εἰς τὸν κόσμον ἔχει τοιαύτην διάδοσιν;

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΙΕΖΕΚΙΗΛ

Ὁ Ἰεζεκιὴλ εἶναι ἕτερος μέγας προφήτης τοῦ Ἰσραήλ, δικαιούμενος νὰ κατέχῃ μίαν ἐξέχουσαν θέσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἔθνους του παραπλεύρως πρὸς τὸν Ἡσαΐαν καὶ τὸν Ἰερεμίαν. Ἦτο περίπου σύγχρονος τοῦ Ἰερεμίου καὶ ἀναμφιβόλως ἐπέδρασαν ἐπ' αὐτὸν αἱ προφητεῖαι τούτου. Ἀλλ' ὁ μὲν Ἰερεμίας ἐπροφήτευσεν ἐν Ἱερουσαλήμ, ὁ δὲ Ἰεζεκιὴλ ἐν Βαβυλῶνι. Ὁ Ἰεζεκιὴλ δὲν ἦτο πολιτικολόγος, ὅπως ὁ Ἡσαΐας· οὔτε ἦτο κατηφὴς καὶ θρηνώδης ὅπως ὁ Ἰερεμίας. Ἦτο ἁπλοῦς καὶ πρακτικός, ζητῶν νὰ ἐξαγάγῃ ἀπὸ ἐθνικὰς συμφορὰς τοῦ Ἰσραὴλ πρακτικὰ δι' αὐτὸν μαθήματα. Ἠγάπα τὸ ἔθνος του ὅπως ὁ Ἡσαΐας καὶ ὁ Ἰερεμίας, ἐγνώριζε καλῶς τὴν κατάπτωσίν του καὶ κατεδίκαζεν αὐτήν· ἀλλ' ἐνῷ λέγει τὴν πικρὰν ἀλήθειαν, προσπαθεῖ μᾶλλον νὰ διατηρήσῃ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τοῦ Ἰσραὴλ εἰς τὰ ἀτυχήματά του καὶ νὰ τὸν προφυλάξῃ ἀπὸ δύο κακά, ἀπὸ τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ ἀπὸ τὴν ἀδιαφορίαν. Δεικνύει εἰς τὸν Ἰσραὴλ τὰς αἰτίας τῶν συμφορῶν του, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὴν ὁδὸν τῆς ἀνορθώσεως, ὑπενθυμίζων εἰς αὐτὸν τὰς ἀγαθὰς τοῦ Θεοῦ διαθέσεις πρὸς τοὺς μετανοοῦντας. Προφητεύει τὴν μέλλουσαν ἀποκατάστασιν τοῦ Ἰσραήλ, προβλέπει καὶ προλέγει τὴν ἀπελευθέρωσίν του, τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὴν Ἰερουσαλὴμ καὶ διακρίνει μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πίστεώς του τὸ μέλλον τοῦ Ἰσραὴλ ἔνδοξον.

Ι. *Ὁ Προφήτης.*

Ὁ Ἰεζεκιὴλ ἦτο υἱὸς Ἰουδαίου τινος καλουμένου Βουζεί. Ἦτο ἱερεὺς καὶ εἶχε φερθῆ αἰχμάλωτος εἰς Βαβυλῶνα κατὰ τὴν πρώτην αἰχμαλωσίαν ὑπὸ τὸν Ἰωακεὶμ τῷ 591 π. Χρ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀρχίζει ἡ ἱστορία τοῦ Ἰεζεκιήλ. Ὁ προηγούμενος βίος του δὲν μᾶς εἶναι γνωστός. Ὁπωσδήποτε ὅμως ὁ Ἰεζεκιὴλ εἶδε καὶ τὰς καλὰς ἡμέρας τοῦ ἔθνους του κατὰ τὴν νεανικήν του ἡλικίαν, καὶ εἶχε ζωηρὰς ἀναμνήσεις τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, ζωῆς καὶ δόξης. Ἠγάπα ἰδιαιτέρως τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν ναόν, μετὰ τοῦ ὁποίου, ὡς ἱερεύς, συνεδέετο στενῶς. Ἐν Βαβυλῶνι ἔμεινεν εἰς μέρος τι πλησίον τοῦ ποταμοῦ Χεβάρ, ὅπου εἶχε σχηματισθῆ μία εὐδοκιμοῦσα ἀποικία ἀπὸ ἐξορίστους Ἑβραίους.

Κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος τῆς αἰχμαλωσίας του εἶδε μίαν ὅρασιν, διὰ τῆς ὁποίας ἐκλήθη εἰς τὸ προφητικὸν ἔργον. Ἐν τῇ ὁράσει ταύτῃ εἶδε τὸν Κύριον ἐν δόξῃ, ὅπως ὁ Ἡσαΐας (ϛ.' 1-5). Ἡ ὅρασις αὕτη ἦτο τόσον ἐντυπωτικὴ ὥστε ὁ Ἰεζεκιὴλ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Κυρίου καλοῦντος αὐτόν: «Υἱὲ ἀνθρώπου, στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου καὶ θέλω λαλήσει πρὸς σέ» (β.' 1-2). Τότε ὁ Ἰεζεκιὴλ ἔλαβε τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ ἠγέρθη εἰς τοὺς πόδας του. Προσέθηκε δὲ ὁ Κύριος: «Υἱὲ ἀνθρώπου, ἐγὼ σὲ ἐξαποστέλλω πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.... Καὶ θέλεις εἰπεῖ πρὸς αὐτούς, ἐάν τε ἀκούσωσιν, ἐάν τε ἀπειθήσωσιν.... θέλουσιν ὅμως γνωρίσει ὅτι ἐστάθη προφήτης ἐν μέσῳ αὐτῶν.... Μὴ φοβηθῇς ἀπὸ τῶν λόγων αὐτῶν, μὴ δειλιάσῃς» (β.' 1-8). Ἔπειτα

ὁ Κύριος ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τόμον βιβλίου, «ἐν τῷ ὁποίῳ ἦσαν γεγραμμένοι κλαυθμοὶ καὶ θρηνῳδίαι καὶ οὐαί» (β.′ 9 - 10) καὶ εἶπεν εἰς αὐτὸν νὰ φάγῃ τὸν τόμον τοῦτον, δηλαδή, νὰ χωνεύσῃ διὰ τοῦ πνεύματός του ὅ,τι ὁ Θεὸς τὸν διέταξε νὰ προφητεύσῃ· μολονότι δὲ ὁ τόμος οὗτος περιεῖχε πικρίαν, διότι ἐν αὐτῷ ἦσαν προφητεῖαι δυσάρεστοι διὰ τὸ ἔθνος του, ἐπειδὴ ὅμως ἀπέβλεπον εἰς τὸ ἀπώτερον καλόν του, ἐφάνη κατόπιν εἰς τὸν Ἰεζεκιὴλ γλυκὺς ὡς τὸ μέλι (γ.′ 1 - 3).

Ὁ Ἰεζεκιὴλ ἐκήρυξεν εἰς τοὺς ἐν αἰχμαλωσίᾳ, τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τοὺς λοιποὺς ἐξορίστους, αἱ προφητεῖαι του ὅμως ἀπέβλεπον κυρίως εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ὁλόκληρον τὸν Ἰσραήλ. Οἱ ἀκροαταί του δὲν ἠδύναντο οὔτε νὰ πιστεύσουν οὔτε νὰ ὑποφέρουν τὰς προφητείας του, διότι κατήγγελλε τὰς ἁμαρτίας τοῦ ἔθνους του καὶ προέλεγε τὴν ὁριστικὴν καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλήμ· ὅταν ὅμως αἱ περὶ καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ προφητεῖαι του ἐξεπληρώθησαν, οἱ ὁμοεθνεῖς του ἔδωκαν περισσοτέραν προσοχὴν εἰς αὐτόν.

II. *Ἡ κατάστασις τοῦ Ἰσραήλ.*

Ἡ κατάστασις τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἦτο, ὅπως εἴδομεν καὶ περὶ Ἱερεμίου, εἰς ἄκρον δεινή. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη οἱ βασιλεῖς τοῦ Ἰούδα ἦσαν φόρου ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Ἀσσυρίους. Κατὰ τὸ ἔτος 597 πρὸ Χριστοῦ ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐκυρίευσε τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἔφερεν αἰχμαλώτους εἰς τὴν Βαβυλῶνα τὸν βασιλέα τοῦ Ἰούδα Ἰωακεὶμ καὶ δέκα χιλιάδας ἐκ τῶν ἐπιφανῶν πολιτῶν. Μεταξὺ τῶν αἰχμαλώτων τούτων ἦτο καὶ ὁ Ἰεζεκιήλ. Εἰς τοὺς ἐν Παλαιστήνῃ Ἰουδαίους ἐπετράπη νὰ διατηρήσουν τὴν ἐθνικήν των ὑπόστασιν ὑπὸ τὸν βασιλέα Σεδεκίαν. Κατόπιν ὅμως ἐπανεστάτησεν οὗτος κατὰ τῶν Ἀσσυρίων ἀλλ' ἡττήθη· καὶ τότε ὁριστικῶς πλέον, ἕνδεκα ἔτη μετὰ τὴν πρώτην αἰχμαλωσίαν, ἡ ὕπαρξις τοῦ Ἰσραὴλ ὡς ἀνεξαρτήτου ἔθνους ἐτερματίσθη. Ἡ Ἱερουσαλὴμ κατεστράφη· ὁ βασιλεὺς αὐτῆς Σεδεκίας τυφλωθεὶς ἐφέρθη αἰχμάλωτος εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ὁμοῦ δὲ μὲ αὐτὸν τὸ μεγαλείτερον μέρος τοῦ λαοῦ του.

Ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ οἱ Ἰσραηλῖται εἶχον ὅλον τὸν καιρὸν νὰ ἀναμνησθοῦν καὶ νὰ ἀναθεωρήσουν τὸ παρελθόν των. Τινὲς ἐσκανδαλίσθησαν ἀπὸ τὰ συμβάντα καὶ ἤρχισαν νὰ ἀμφιβάλλουν περὶ πάντων. Ἐπροχώρησαν τόσον εἰς τὴν ἀπογοήτευσίν των, ὥστε καὶ τὸν Θεὸν αὐτὸν νὰ ἀποκηρύξουν καὶ τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν των. Ἄλλοι ἁπλῶς ἐθρήνησαν διὰ τὴν κατάστασιν καὶ ἔμειναν ἀπαθεῖς. Πολλοὶ ὅμως ἤρχισαν νὰ βλέπουν τὰ πράγματα καθαρώτερα καὶ νὰ ἀποδίδουν τὰ ἀτυχήματά των εἰς τὰς ἁμαρτίας των καὶ εἰς τὰ ἐθνικὰ λάθη των καὶ μετενόουν δι' αὐτὰ ὡς αἰχμάλωτοι, ὅπως καὶ ὡς ἐλεύθεροι.

Ἐν Βαβυλῶνι οἱ Ἰουδαῖοι, ἂν καὶ αἰχμάλωτοι καὶ ἐξόριστοι, δὲν ὑπέφερον πολύ. Εἶχεν ἐπιτραπῆ εἰς αὐτοὺς νὰ ἐξακολουθοῦν τὰς ἐργασίας των, νὰ ἀποκτοῦν γαίας καὶ νὰ κάμνουν περιουσίας. Ἐπὶ πλέον, ἀπελάμβανον ἀπόλυτον θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν. Ὁπωςδήποτε ὅμως ἦσαν αἰχμάλωτοι καὶ ἐξόριστοι, μακρὰν τῆς πατρίδος των, χωρὶς ἐθνικὴν ὑπόστασιν, ἐφ' ᾧ καὶ οἱ πατριωτικώτεροι μεταξὺ αὐτῶν ἐδυσφόρουν. Εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην καὶ ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας ἐπροφήτευσεν ὁ Ἰεζεκιήλ.

III. *Αἱ προφητεῖαι τοῦ Ἰεζεκιήλ.*

Εἰς τὰ πρῶτα 24 κεφάλαια ὁ Ἰεζεκιὴλ προφητεύει περὶ τῆς καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλήμ. Βλέπει ὁράσεις καὶ παριστάνει τὰ πράγματα συμβολικῶς καὶ ἀλληγορικῶς, ὅπως ὁ Δανιὴλ καὶ ὁ Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀποκαλύψει. Μάλιστα ὁ Ἰωάννης παρέλαβε καὶ αὐτὰς τὰς συμβολικὰς παραστάσεις τοῦ Ἰεζεκιὴλ εἰς τὴν Ἀποκάλυψίν του (¹). Διὰ τῶν ὁράσεών του τούτων ὁ Ἰεζεκιὴλ προλέγει τὴν πτῶσιν καὶ καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλήμ. Διακηρύττει ὅτι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Ἱερουσαλὴμ εἶναι καταδεδικασμένη εἰς καταστροφήν, εἶναι αἱ ἁμαρτίαι τοῦ λαοῦ της, ἡ ἠθικὴ καὶ θρησκευτική των κατάπτωσις. Ὁ Ἰεζεκιὴλ καταγγέλλει ἀκριβῶς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα καὶ ὁ Ἱερεμίας κατήγγειλεν ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων. Ἐκ τῶν καταγγελλομένων οὐδεὶς ἐξῃρεῖτο—οἱ βασιλεῖς, οἱ ἱερεῖς, οἱ προφῆται καὶ ὁ λαός, ὅλοι εἶχον φερθῆ ἀπίστως πρὸς τὸν Ἰεχωβὰ (κεφ. κβ.´ 1-16). Ἡ τιμωρία διὰ τὰς ἁμαρτίας ταύτας ἦτο ἀναπόφευκτος.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτας παρεπονοῦντο ὅτι «ἡ ὁδὸς τοῦ Κυρίου δὲν ἦτο εὐθεῖα», διότι, ὡς ἰσχυρίζοντο, αὐτοὶ ὑφίσταντο τὰς συνεπείας τῶν ἁμαρτιῶν τῶν πατέρων των. «Οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφακας καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἡμωδίασαν». «Ὄχι», ἀπαντᾷ ὁ Ἰεζεκιήλ, «ὁ Θεὸς δὲν τιμωρεῖ τὰ τέκνα διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν γονέων, ἀλλὰ τὰ τέκνα τιμωροῦνται διὰ τὰς ἰδικάς των ἁμαρτίας. Ἡ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα αὐτὴ θέλει ἀποθάνει» (κεφ. ιη.´). «Ὁ Θεὸς δὲν θέλει τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ»· τοὐναντίον, τὸν προσκαλεῖ καὶ τὸν περιμένει νὰ μετανοήσῃ διὰ νὰ τὸν συγχωρήσῃ καὶ τὸν εὐλογήσῃ (λγ.´ 11).

Ὁ Ἰεζεκιὴλ εἰσάγει καὶ ἓν νέον θέμα εἰς τὰς προφητείας του. Φέρει τὴν ἰδέαν τῆς ποιμενικῆς εὐθύνης. Ἐκεῖνοι, τοὺς ὁπρίους ὁ Θεὸς ἔταξε νὰ ἦναι φύλακες καὶ ποιμένες τοῦ λαοῦ του, πρέπει νὰ κάμουν τὸ ἔργον των εἰλικρινῶς καὶ εὐσυνειδήτως. Ἡ ὑπόμνησις αὕτη ἦτο μία μομφὴ διὰ τοὺς ὁδηγοὺς τοῦ Ἰσραήλ, οἵτινες ἦσαν κακοὶ ποιμένες, ἀφήσαντες τὸ ποίμνιόν των νὰ παρεκτραπῇ καὶ νὰ καταστραφῇ. Εἰς τὴν εὐθύνην τῶν ποιμένων συμπεριλαμβάνει ὁ Ἰεζεκιὴλ καὶ τὸν ἑαυτόν του· διὰ τοῦτο προσπαθεῖ νὰ ἦναι ἀκριβὴς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων του ὡς προφήτου: «Υἱὲ ἀνθρώπου, σὲ κατέστησα φύλακα ἐπὶ τὸν λαὸν Ἰσραήλ· ἄκουσον λοιπὸν λόγον ἐκ τοῦ στόματός μου καὶ νουθέτησον αὐτοὺς παρ᾽ ἐμοῦ» (γ.´ 17-21 λγ.´ 1-9). Ἡ ἰδέα αὕτη τῆς ἀποστολῆς του ὡς ποιμένος εἰς τὸν Ἰσραὴλ ἐδικαιολόγει τὰς προσπαθείας του νὰ διδάξῃ, νὰ νουθετήσῃ καὶ νὰ καθοδηγήσῃ τὸν λαόν. Εἶχον δὲ μεγάλην ἀνάγκην οἱ Ἰσραηλῖται τοιούτων ποιμένων ἐν Βαβυλῶνι, διὰ νὰ διατηρήσουν τὰς θρησκευτικὰς καὶ ἐθνικάς των παραδόσεις καὶ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὴν τελείαν ἀπορρόφησίν των ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν.

Ἔπειτα ὁ Ἰεζεκιὴλ προφητεύει ἐναντίον τῶν περιοίκων ἐθνῶν (κε.´—λβ.´). Ὅταν κατεστράφη ἡ Ἱερουσαλήμ, ὁ Ἰεζεκιὴλ κατεθλίβη διὰ τὴν συμφορὰν τοῦ ἔθνους του. Ὑπῆρχεν ὅμως καὶ ἕτερος λόγος, ὅστις ἐτάραττε τὴν θρησκευτικήν του ψυχήν. Ἡ πτῶσις τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐφαίνετο ὅτι ἐσήμαινε τὸν θρίαμβον τῶν

(¹) Παράβαλε Ἰεζεκιὴλ α.´ 4-14 καὶ Ἀποκάλ. Ἰωάν. δ.´ 6-8.

ἐθνικῶν θεῶν ἀπέναντι τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸν θρίαμβον τῆς εἰδωλολατρείας ἀπέναντι τῆς θρησκείας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Καταλήγει ὅμως τέλος εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι δὲν ὑπάρχει τοιοῦτος φόβος. Οἱ Ἰσραηλῖται ἐτιμωρήθησαν διὰ τὰς ἁμαρτίας των· παρομοία τύχη περιμένει καὶ τὰ ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἐπίσης εἶναι ἁμαρτωλά. Ὁ Θεὸς θὰ τιμωρήσῃ καὶ τὰ ἐπιτεθέντα κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ ἔθνη καὶ θὰ φανερωθῇ ὅτι ὁ Ἰεχωβᾶ δὲν εἶναι Θεὸς μόνον τοῦ Ἰσραὴλ ἀλλ' ὅλων τῶν ἐθνῶν Κύριος. «Ὅλα τὰ ἔθνη θέλουσιν γνωρίσει ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος» (λς.' 23). Προφητεύει λοιπὸν ἐναντίον τοῦ Ἀμμών, τοῦ Μωάβ, τοῦ Ἐδώμ, τῶν Φιλισταίων, τῆς Τύρου, τῆς Σιδῶνος καὶ τῆς Αἰγύπτου. Καταγγέλλει καὶ αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας, ὅπως ἔκαμε διὰ τὸν Ἰσραήλ, καὶ προλέγει τὴν τιμωρίαν των, ὅπως προεφήτευσε καὶ περὶ ἐκείνου.

IV. *Ἀνόρθωσις τοῦ Ἰσραήλ. Ἡ νέα ἐποχή.*

Ἐν ὅσῳ οἱ Ἰσραηλῖται διετήρουν μὲν ἀκόμη τὴν ἀνεξαρτησίαν των, ἐκινδύνευον ὅμως ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν νὰ τὴν χάσουν, ὁ Ἰεζεκιὴλ ἐπροφήτευε καταστροφήν, μὲ τὴν βλέψιν καὶ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ Ἰσραὴλ θὰ συνήρχετο καὶ θὰ μετενόει, καὶ θὰ προελαμβάνετο οὕτως ἡ καταστροφή. Ὅταν ὅμως τὸ κακὸν ἦλθε καὶ ἡ καταστροφὴ συνετελέσθη, ὁ Ἰεζεκιὴλ ἤλλαξε τὸ ὕφος τῶν προφητειῶν του, καὶ ἀντὶ νὰ κηρύττῃ νέαν καταστροφήν, ἤρχισε νὰ προφητεύῃ τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ καλλιτέρας δι' αὐτὸν ἡμέρας. Τώρα ὑπῆρχεν ἄλλος κίνδυνος διὰ τὸν Ἰσραήλ, ὁ κίνδυνος τῆς ἀπογοητεύσεως καὶ τῆς ἀπελπισίας, τὰ ὁποῖα ἠδύναντο νὰ καταλήξουν εἰς βαθμιαίαν ἀπορρόφησιν καὶ ἀφομοίωσίν του ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν καὶ παντελῆ ἐξαφάνισίν του ὡς ἔθνους. Ἔπρεπε νὰ διατηρηθῇ μὲ πᾶσαν προσπάθειαν ἡ πίστις ἐπὶ τὸν Ἰεχωβᾶ, ἡ καθαρότης τῆς ζωῆς καὶ ἡ ἐθνικὴ συνείδησις ἐν τῇ γῇ τῆς αἰχμαλωσίας. Ὁ Ἰεζεκιὴλ λοιπὸν προφητεύει ὅτι ὁ Ἰσραὴλ θὰ ἀνορθωθῇ, ὅτι θὰ ἀνατείλουν καλλίτεραι ἡμέραι δι' αὐτόν, ὅτι οἱ ἐναπομείναντες θὰ ἐπανέλθουν εἰς Ἱερουσαλήμ, θὰ οἰκοδομήσουν ἐκ νέου τὸν Ναόν, θὰ ἔχουν καὶ πάλιν ἰδικούς των ἄρχοντας καὶ θὰ ἦναι εὐτυχεῖς. Ἡ ἀνόρθωσις αὕτη προφητεύεται εἰς τὰ κεφάλαια λγ.'—μη.' καὶ ἰδίως εἰς τὸ περίφημον κεφάλαιον ὅπου ἐκτίθεται τὸ ὅραμα τῶν ξηρῶν ὀστῶν (λζ.' 1 - 14). Τὸ θλιβερὸν παρελθόν, λέγει ὁ Ἰεζεκιήλ, πρέπει νὰ λησμονηθῇ καὶ ὅλοι πρέπει νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς τὸ ἔνδοξον μέλλον. Διὰ νὰ γίνῃ ὅμως τοῦτο εἶναι ἀνάγκη ὁ Ἰσραὴλ νὰ ἀναμορφωθῇ, νὰ ἀποκηρύξῃ τὸ ἁμαρτωλὸν παρελθὸν καὶ νὰ γίνῃ νέος λαός. Αὐτὸς ὁ Θεὸς ὑπόσχεται νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς νέαν καρδίαν καὶ νέον πνεῦμα, ἐὰν ἐπιστρέψουν εἰς Αὐτὸν (λς.' 25 - 32).

Εἰς τὰ τελευταῖα κεφάλαια ὁ Ἰεζεκιὴλ προβλέπει καὶ περιγράφει μίαν νέαν, ἰδεώδη Ἰσραηλιτικὴν κοινωνίαν. Ὁραματίζεται ἓν ἔθνος τέλειον, τοῦ ὁποίου περιγράφει τὴν ζωὴν καὶ τὴν εὐτυχίαν. Ὁ νέος Ναὸς ἔμελλε νὰ ἦναι τελειότερος καὶ αἱ θρησκευτικαὶ τελεταὶ μεγαλοπρεπέστεραι καὶ ἐντυπωτικώτεραι. Ἰσραηλιτικὸς λαὸς καὶ Ἰσραηλιτικὴ Ἐκκλησία θὰ ἦσαν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. Ὁ Ἰσραὴλ θὰ ἦτο μία καθαρῶς θεοκρατικὴ κοινωνία, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Θεὸς θὰ ἦτο ὁ ὑπέρτατος Κυβερνήτης. Τὸ ὄνομα τῆς κοινωνίας ταύτης καὶ τῆς Ἐκκλησίας

θὰ ἦτο «ὁ Κύριος ἐκεῖ» (Γεχόβα Σχαμά, μη.′ 35), κατ᾿ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν παλαιὰν Ἐκκλησίαν, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος εἶχεν ἐγκαταλείψει ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ λαοῦ. Αἱ προρρήσεις αὗται ἀνεπτέρωσαν πράγματι τὰς ἐλπίδας τοῦ Ἰσραήλ, διετήρησαν τὴν πίστιν του καὶ τὸ ἐθνικόν του φρόνημα ἐν τῇ ξένῃ γῇ, καὶ τὰ προφητευθέντα σχέδια τοῦ Ἰεζεκιὴλ ἔγειναν τὰ ὡραῖα ὄνειρα τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Διὰ τοῦτο ὁ Ἰεζεκιὴλ ὠνομάσθη ὁ πατὴρ τοῦ μεταγενεστέρου Ἰουδαϊσμοῦ.

Ἐκ τῶν προφητειῶν τούτων τινὲς ἐπληρώθησαν. Ὁ Ἰσραὴλ ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὴν πατρίδα του· ἡ Ἱερουσαλὴμ καὶ ὁ Ναὸς ἀνῳκοδομήθησαν, ἀλλ᾿ ἡ πλήρης περιγραφὴ τῆς κοινωνίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἰεζεκιὴλ δὲν ἐξεπληρώθη τότεκατὰ γράμμα. Ἐξεπληρώθη ὅμως καὶ θὰ ἐκπληρωθῇ ἔτι πληρέστερον πνευματικῶς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Μεσσία καὶ ἐν τῇ Χριστιανικῇ ἐκκλησίᾳ. Ἡ ἰδεώδης πολιτεία τοῦ Ἰεζεκιὴλ ἦτο προφητεία περὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αἱ μεγάλαι προφητεῖαι τοῦ Ἰεζεκιήλ, ὅπως καὶ αἱ τοῦ Ἡσαΐου, τοῦ Ἱερεμίου καὶ τῶν λοιπῶν Προφητῶν, ἐμπεριέχουν ἀληθείας, αἵτινες ἔχουν ἐφαρμογὴν καὶ ἀξίαν ὄχι μόνον διὰ τὴν ἐποχήν των καὶ τὸν λαὸν Ἰσραήλ, ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν ἐποχὴν καὶ δι᾿ ὅλον τὸν κόσμον, ὅπου κυβερνᾷ ὁ Χριστὸς καὶ ἐπικρατοῦν αἱ ἀρχαὶ Αὐτοῦ.

Μαθήματα πρακτικά. 1. Αἱ προφητεῖαι τοῦ Ἰεζεκιὴλ εἶναι πλήρεις διδακτικῶν μαθημάτων. Τόσον πολὺ ἐξετιμήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων, ὥστε εἰς πολλὰς περιστάσεις μεταχειρίζονται αὐτὴν τὴν γλῶσσαν τοῦ Ἰεζεκιήλ, ἐκθέτοντες τὰς εὐαγγελικὰς ἀληθείας μὲ παρομοίας λέξεις καὶ φράσεις, μὲ παρόμοια σύμβολα καὶ ἀλληγορίας.

2. Ὁ Ἰεζεκιήλ, (ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι Προφῆται, καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ Ἀπόστολοι) δίδει ἔμφασιν εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἁμαρτία χωρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἁμαρτία καὶ Θεὸς εἶναι δύο ἄκρα τόσον ἀντίθετα, ὥστε ὅπου ὑπάρχει τὸ ἕν, δὲν δύναται νὰ μείνῃ τὸ ἄλλο,

3. «Ἡ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα αὐτὴ θέλει ἀποθάνει», λέγει ὁ Ἰεζεκιήλ. Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι «ἁμαρτίαι γονέων παιδεύουσι τέκνα». Ἐν τούτοις, ἡ κυριωτέρα αἰτία ιῆς καταπτώσεως καὶ τῆς ἀθλιότητος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἰδική του ἁμαρτωλὴ προτίμησις καὶ συμπεριφορά. Ἀκόμη καὶ κληρονομικαί ἀτέλειαι καταπολεμοῦνται ἐπιτυχῶς ὑπό τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ.

4. Πολὺ ὀρθῶς τονίζεται ὑπὸ τοῦ Ἰεζεκιὴλ ἡ ἀνάγκη νέας καρδίας νέας ψυχικῆς καταστάσεως. Ἦτο ἀδύνατον οἱ Ἰσραηλῖται νὰ σταθοῦν εἰς τοὺς πόδας των ὡς ἔθνος καὶ νὰ εὐδοκιμήσουν ὅπως ἦσαν. Ἦτο ἀνάγκη νὰ γίνουν νέον ἔθνος, νέα κοινωνία, διὰ νὰ ἔλθουν εἰς νέαν ἀποκατάστασιν. Οὕτω καὶ τὰ ἄτομα. Ὁ Θεὸς εἰς τοὺς προσερχομένους εἰς Αὐτὸν δίδει νέαν καρδίαν καὶ νέον πνεῦμα. Καὶ εἰς τὰ ξηρὰ ὀστᾶ ἀκόμη εἶναι ἱκανὸς νὰ δώσῃ νέαν ζωήν.

5. Ἡ ἰδέα τοῦ καλοῦ ποιμένος, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει ὁ Ἰεζεκιὴλ εἰς τὰς προφητείας του ἀναφερόμενος εἰς τὸν Ἰσραήλ, ἔχει θέσιν καὶ ἐφαρμογὴν εἰς πᾶσαν ἐποχὴν καὶ εἰς πᾶσαν Ἐκκλησίαν. Ἡ εὐθύνη ἐκείνων, οἵτινες ἐκλή-

θησαν καὶ ἐτάχθησαν νὰ ἦναι φύλακες, διδάσκαλοι, ὁδηγοὶ καὶ ποιμένες, εἶναι μεγίστη. Ἀλλὰ καὶ ἡ εὐθύνη τοῦ ποιμνίου πρὸς τὸν ποιμένα δὲν εἶναι μικροτέρα. Τὰ πρόβατα πρέπει νὰ προσέχουν καὶ νὰ ἀκολουθοῦν τὸν ποιμένα.

Ἡ ἰδεώδης πολιτεία, ἐκκλησία καὶ κοινωνία εἶναι ἐκείνη, ἐν τῇ ὁποίᾳ βασιλεύει ὁ Θεός. Οὕτω φαντάζεται αὐτὴν ὁ Ἰεζεκιὴλ καὶ διὰ τοῦτο ὡς γνώρισμα χαρακτηριστικὸν τῆς πολιτείας καὶ τῆς κοινωνίας, τὴν ὁποίαν αὐτὸς προφητεύει, θέτει τὸ «Ὁ Κύριος εἶναι ἐκεῖ».

Βοστώνη. *Χ. Γ. Τόκας*

† ΞΕΝΟΦΩΝ Π. ΜΟΣΧΟΥ

Τὴν 24ην παρελθόντος μηνὸς Ὀκτωβρίου ἀπεδήμησεν εἰς Κύριον ἐν ἡλικίᾳ 84 ἐτῶν ὁ παλαίμαχος ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου Ξενοφῶν Π. Μόσχου, ἐπὶ 55 συναπτὰ ἔτη ἐργασθεὶς εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου μετὰ δυνάμεως καὶ ἀόκνου ἀφιερώσεως.

Ὁ θάνατός του ἀφίνει μέγα καὶ δυσαναπλήρωτον κενὸν εἰς τὰς τάξεις τῶν λειτουργῶν τῆς Ἑλληνικῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας, διὰ τοὺς ὁποίους ὑπῆρξε σοφὸς καὶ ἐμπνευσμένος ἀρχηγὸς καὶ φωτεινὸν παράδειγμα ζήλου καὶ σωφροσύνης εἰς τὴν ἱερὰν διακονίαν.

Τὸ ἡμέτερον περιοδικὸν ἀποχαιρετᾷ ἐν αὐτῷ παλαιὸν καὶ διακεκριμένον συνεργάτην, οὗτινος τὴν ἀπώλειαν ὁ Συντάκτης αἰσθάνεται βαθύτατα.

Ἡ κηδεία τοῦ μεταστάντος ἀδελφοῦ ἐγένετο ἐκ τῆς Β΄. ἐν Ἀθήναις Ἑλλ. Εὐαγγ. Ἐκκλησίας ἐν μεγάλῃ συρροῇ ἀδελφῶν καὶ φίλων. Τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν ἐτέλεσεν ὁ αἰδ. κ. Στ. Δεληγιαννίδης, ποιμὴν τῆς ἐν Πειραιεῖ Ἑλλ. Εὐαγγ. Ἐκκλησίας, κηρύξας τὸν κάτωθι λόγον:

> *«Διότι ἐγὼ ἤδη γίνομαι σπονδὴ καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἐπέστη. Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσθην, τὸν δρόμον ἐτελείωσα, τὴν πίστιν ἐτήρησα». (Β΄ Τιμόθ. δ.΄ 6, 7).*

Ὁ ἀκούραστος καὶ ἀκατάβλητος Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν, ὅταν ἔγραφε τὰς ἀνωτέρω λέξεις, εὑρίσκετο, γέρων ἤδη, δέσμιος ἐκ νέου ἐν Ρώμῃ καὶ ἐκ τῆς φυλακῆς ὡδηγήθη μετ᾽ ὀλίγον ἔξω τῆς πύλης, ὅπου εὗρε τὸν μαρτυρικὸν θάνατον. Οἱ ἀνωτέρω λόγοι του σαφῶς προλέγουν τὸ προσεχὲς αὐτὸ τέλος τῆς σταδιοδρομίας του, ἀλλ᾽ ἀντὶ φόβου ἢ ἀπελπισίας, ἀποπνέουν ἤρεμον σταθερότητα καὶ εὔλογον καύχημα εἰς τὴν πίστιν, ὑπὲρ ἧς ἐπὶ τόσα ἔτη σθεναρῶς καὶ ἀπτοήτως ἠγωνίσθη. Τὸν ἐπικείμενον θάνατόν του ὀνομάζει ἁπλῶς «ἀναχώρησιν», διότι ἠκολούθει τὴν παραγγελίαν τοῦ Κυρίου του: «Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων νὰ βλάψωσι» (Λουκ. ιβ.΄ 4). Ἤδη ἐπρόκειτο νὰ ἐπισφραγίσῃ διὰ τοῦ θανάτου του τὴν ὑπέροχον διαβεβαίωσιν, ἣν πρὸ δεκαετίας εἶχε γράψει πρὸς τοὺς ἐν Ρώμῃ Χριστιανούς: «Ἐπειδὴ εἶμαι πεπει-

σμένος ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε δυνάμεις οὔτε παρόντα οὔτε μέλλοντα οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε ἄλλη τις κτίσις θέλει δυνηθῆ νὰ χωρίση ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν» (Ρωμ. η.' 38).

Ἄλλως τε καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐπιστολάς του ὁ μέγας Ἀπόστολος δεικνύει πόσον ὀλίγον ἐφοβεῖτο τὸν θάνατον. Ἐγνώριζε πρὸ πολλοῦ ὅτι ἡ σταδιοδρομία του θὰ ἦτο ἐπίπονος, ὅτι δεσμὰ καὶ θλίψεις καὶ παντοῖοι κίνδυνοι τὸν ἀνέμενον, ἀλλὰ ποσῶς δὲν ἐπτοεῖτο. Τοὐναντίον, τὸν θάνατον ἐθεώρει ὡς πλέον εὐχάριστον ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωήν. «Ἔχω τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀναχωρήσω καὶ νὰ ἦμαι μὲ τὸν Χριστόν, διότι τοῦτο εἶναι πολὺ καλλίτερον» (Φιλιππ. α.' 23).

Ποῦ στηριζόμενος ὁ Παῦλος ἀπέβλεπε μὲ τοιαύτην προθυμίαν καὶ ἀφοβίαν εἰς τὸν θάνατον; Τὸ λέγει εἰς τὸ ὡς ἄνω χωρίον τῆς πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῆς: «Διότι ἐμοὶ τὸ ζῆν Χριστός, τὸ δὲ ἀποθανεῖν κέρδος».

Ὁ σεβάσμιος ἀδελφός, τοῦ ὁποίου τὸ φθαρτὸν σῶμα προπέμπομεν σήμερον εἰς τὸν τάφον, ἦτο ἐκ τῶν ὀλίγων ἐκείνων ἐργατῶν τοῦ Χριστοῦ, περὶ τῶν ὁποίων δύναταί τις ἀσφαλῶς νὰ εἴπη ὅτι εἶχον τὸ πνεῦμα τοῦτο τοῦ Παύλου ἀπέναντι τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου καὶ ὅτι ἠγωνίσθησαν τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀόκνως καὶ ἀπτοήτως μέχρι τέλους. Ὅλοι ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν, ἐθαύμασαν τὴν ἀσάλευτον πίστιν καὶ ἀφιέρωσίν του, τὴν καρτερίαν εἰς τὰς ἀντιξόους περιστάσεις, τὴν ἀκούραστον δραστηριότητά του εἰς τὸ ἱερὸν ἔργον τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅσον θὰ παρέρχεται ὁ καιρός, τόσον περισσότερον θὰ αἰσθανώμεθα τὸ μέγα καὶ δυσαναπλήρωτον κενόν, ὅπερ ἀφίνει ὁ θάνατός του ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν. Ἰδιαιτέρως ἡ Ἐκκλησία Πειραιῶς, ἣν ἀντιπροσωπεύω, αἰσθάνεται βαθεῖαν τὴν στέρησίν του, διότι πολλὰ ὀφείλει εἰς τὸ ἔργον, ὅπερ ἄλλοτε διεξήγαγεν ὁ ἀποδημήσας ἀδελφὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐπὶ πολὺν χρόνον διὰ τῶν κηρυγμάτων του καὶ τῆς πατρικῆς του ἐπιρροῆς.

Διὰ τοῦτο ὡς διερμηνεὺς τῶν αἰσθημάτων βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης τῆς Ἐκκλησίας Πειραιῶς καὶ τῶν ὁμάδων αὐτῆς, ἀπευθύνω σήμερον μὲ μεγίστην συγκίνησιν τὸν ὕστατον ἀποχαιρετισμὸν πρὸς τὸν πνευματικὸν ἡμῶν πατέρα. Καὶ ἡ εὐχὴ ἡμῶν εἶναι νὰ ἀξιωθῶμεν νὰ μιμηθῶμεν πιστῶς τὸ φωτεινὸν αὐτοῦ παράδειγμα ζωῆς καὶ δράσεως, ἵνα καὶ δι᾽ ἡμῶν μεγαλυνθῇ καὶ δοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. Εἴθε καὶ ἡμεῖς, ὅταν σημάνη δι᾽ ἡμᾶς ἡ ὥρα τῆς ἐντεῦθεν ἀναχωρήσεως, νὰ δυνηθῶμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσθημεν καὶ τὴν πίστιν ἐτηρήσαμεν καὶ ν᾽ ἀποβλέψωμεν μετὰ θάρρους πρὸς τὸν στέφανον τῆς δικαιοσύνης, ὃν ἡτοίμασεν ὁ Κύριος, ὁ δίκαιος Κριτής, διὰ πάντας τοὺς πιστοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἐργάτας αὐτοῦ! Ἀμήν».

Μετὰ τοῦτο ὁ αἰδ. κ. Μ. Κυριακάκης, ποιμὴν τῆς Α.' ἐν Ἀθήναις Ἑλλ. Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας, ὡμίλησεν ὡς ἑξῆς:

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ φίλοι,

Ὁ Κύριος ηὐδόκησε νὰ καλέση πλησίον Του τὸν προσφιλῆ καὶ σεβαστὸν εἰς ὅλους μας Ξενοφῶντα Μόσχου. Ὁλόκληρος ἡ Ἑλληνικὴ Εὐαγγελικὴ οἰκογένεια αἰσθάνεται ὅτι ἐκ τοῦ μέσου αὐτῆς ἀπέρχεται σεβαστὸς καὶ ἀγαπημένος πατήρ.

Ὅλοι μας δυνάμεθα νὰ σταθῶμεν, ἀντικρύζοντες διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν μορφὴν τοῦ ἐπιγείου σκηνώματός του, καὶ νὰ ἐπαναλάβωμεν τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Ἐὰν ἔχωμεν μυρίους παιδαγωγοὺς ἐν Χριστῷ, δὲν ἔχομεν ὅμως πολλοὺς πατέρας» (Α.΄ Κορ. δ.΄ 15). Πόσοι ἀπὸ ἡμᾶς ἐγεννήθημεν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ ὁποῖον ὁ μεταστὰς ἀδελφὸς τόσον πιστῶς μέχρι τέλους ἐκήρυξεν!

Ὅλη ἡ ζωή του ὑπῆρξε μία εὐλογία Θεοῦ. Ἐγεννήθη ἐν Θεσσαλονίκῃ τὴν 31 Δεκεμβρίου τοῦ 1858. Εἰς ἡλικίαν μόλις 14 ἐτῶν ὁ Θεὸς κατὰ θαυμαστὸν τρόπον τὸν ἐπεσκέφθη. Διὰ τῆς μελέτης τῆς Καινῆς Διαθήκης ὡδηγήθη εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν πίστιν, πρὶν ἀκόμη ἀκούσῃ ὅτι ὑπῆρχον Εὐαγγελικοὶ ἢ γνωρίσῃ κανένα ἐξ αὐτῶν. Ἀπὸ τῆς τρυφερᾶς ἐκείνης ἡλικίας, διὰ τῆς μελέτης τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἔμαθε νὰ προσεύχηται μὲ ἁπλότητα καὶ νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν Θεόν. Τὸ ἐδάφιον, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευσεν εἰς αὐτὸν ὡς ἀφετηρία (καθὼς ἀναφέρει εἰς τὰς ἰδιοχείρους σημειώσεις του) ἦτο τὸ 24ον τοῦ ια.΄ κεφ. τοῦ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίου: «Πάντα ὅσα προσευχόμενοι ζητεῖτε, πιστεύετε ὅτι λαμβάνετε, καὶ θέλει γείνει εἰς ἐσᾶς». Ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Θεὸν μὲ τὴν ἁπλότητα τῆς πίστεώς του νὰ τοῦ φανερώσῃ τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας καὶ τοῦ τὴν ἐφανέρωσεν. Ἐζήτησε νὰ τὸν χρησιμοποιήσῃ ὁ Θεὸς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὴν ἀφύπνισιν ψυχῶν καὶ εἰσηκούσθη.

Φανταζόμεθα βεβαίως ποίας καὶ πόσας δυσκολίας καὶ δοκιμασίας εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ, ὅταν ἐμόρφωσε σταθερὰς πεποιθήσεις στηριζομένας μόνον εἰς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἐν τούτοις, τοιοῦτο ὑπῆρξε τὸ παράδειγμα τῆς εὐσεβείας του καὶ τῆς ἀφοσιώσεώς του εἰς τὸν Χριστόν, ὥστε καὶ ὁ πατήρ του, ἱερεὺς τότε τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ταχέως τὸν ἠκολούθησεν, ἀσπασθεὶς τὰς Εὐαγγελικὰς ἀρχὰς καὶ ὑπηρετήσας κατόπιν τὸν Χριστὸν ἐν ἁπλότητι.

Εἰς ἡλικίαν 22 ἐτῶν, εὑρισκόμενος εἰς τὰς Ἀθήνας ὡς φοιτητὴς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐγνωρίσθη μετὰ τοῦ ἡγέτου τοῦ Εὐαγγελικοῦ κινήματος ἐν Ἑλλάδι ἀειμνήστου Μιχαὴλ Καλοποθάκη καὶ ἐγένετο δεκτὸς εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν μελῶν τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας. Δύο ἔτη βραδύτερον, περατώσας τὰς σπουδάς του καὶ λαβὼν τὸ δίπλωμα τοῦ διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Σκωτίαν. Ἐσπούδασε Θεολογίαν εἰς τὸ Ἐδιμβοῦργον καὶ ἐπιστρέψας ἀπεστάλη εἰς Θεσσαλονίκην διὰ τὴν διακονίαν τοῦ Εὐαγγελίου. Μετὰ ἓν καὶ ἥμισυ ἔτος ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας κατεχόμενος ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐργασθῇ διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Εὐαγγελίου χωρὶς νὰ ἐπιβαρύνῃ ὑλικῶς κανένα. Ἐκήρυττε τακτικῶς, διὰ δὲ τὰ πρὸς τὸ ζῆν εἰργάζετο ὡς καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν συνέγραψε καὶ ἐξέδωκε τὴν Ἑρμηνείαν τῆς πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολῆς τοῦ Ἀπ. Παύλου καὶ μετέφρασε τὸ μέγα Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τῶν Λιδδὲλ καὶ Σκώτ, τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη κατόπιν ὑπὸ τοῦ Ἀνέστη Κωνσταντινίδη. Ἐξέδωκεν ὑπὸ τύπον ἑβδομαδιαίων φύλλων τὰς πρώτας «Χριστιανικὰς Μελέτας» του, αἱ ὁποῖαι μετὰ πολλὰ ἔτη ἐπανεξεδόθησαν ἐν Ἀθήναις ἐν συνεχείᾳ τοῦ Β.΄ τόμου αὐτῶν.

Τῷ 1892 προσεκλήθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας Σμύρνης καὶ ἀνέλαβε τὸ ποιμαντορικὸν αὐτῆς ἔργον. Ἐκεῖ ἐπὶ τριακονταετίαν ὑπηρέτησε τὸ

Εὐαγγέλιον, κατέστη δὲ κατὰ τὸ διάστημα ἐκεῖνο ὁ ἐμψυχωτὴς τῆς Εὐαγγελικῆς κοινωνίας, οὐχὶ μόνον ἐν Σμύρνῃ ἀλλὰ καὶ ἁπανταχοῦ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Αἱ ὑπηρεσίαι του ἐν Σμύρνῃ δὲν περιωρίσθησαν εἰς τὸ πνευματικὸν ἐπίπεδον. Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν κατοχὴν τῆς Σμύρνης συνειργάσθη στενότατα μετὰ τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Χρυσοστόμου διὰ τὰ Ἐθνικὰ ζητήματα. Θερμὸς πατριώτης, εἰργάσθη μετ᾽ αὐταπαρνήσεως μαζὺ μὲ τὸν Ἐθνομάρτυρα Μητροπολίτην ὡς μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Προγραφεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων διὰ τὴν τοιαύτην δρᾶσίν του ὑπὲρ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος, μόλις κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ ὀλίγον πρὸ τῆς εἰσόδου τῶν Τούρκων εἰς τὴν Σμύρνην, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1922.

Εἰς τὰς Ἀθήνας συγκεντρώσας τοὺς καταφυγόντας ὡς πρόσφυγας Ἕλληνας Εὐαγγελικοὺς ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας, ἵδρυσε μετ᾽ αὐτῶν τὴν ἐνταῦθα Β΄. Ἑλληνικὴν Εὐαγγελικὴν Ἐκκλησίαν τῷ 1923. Ἔκτοτε δὲ ὑπηρέτησε τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην ὡς ποιμὴν αὐτῆς. Αὐτὴ αὕτη ἡ οἰκοδομή, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρισκόμεθα σήμερον, ἀνηγέρθη κατὰ μέγα μέρος διὰ τῶν προσωπικῶν μόχθων καὶ ἐνεργειῶν τοῦ Ξενοφῶντος Μόσχου καὶ τῆς μακαρίτιδος συζύγου του Πολυξένης.

Ἡ συμβολή του εἰς τὸ ὅλον ἔργον τῆς Συνόδου μας ὑπῆρξε μεγίστη. Ὡς πρόεδρος ἐπανειλημμένως τῆς Γενικῆς Συνόδου καὶ τελευταίως τῆς Τοπικῆς Συνόδου Ἀθηνῶν, ὑπηρέτησεν ὡς ἐμπνευσμένος ὁδηγός, ὡς πιστὸς ὑπηρέτης τοῦ Χριστοῦ. Ἡ αὐτοθυσία εἶχε γείνει πλέον, κατὰ τὰ μακρὰ ἔτη τῆς ὑπηρεσίας του, συνήθεια ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἦτο ἀδύνατον νὰ τὸν ἀναχαιτίσωμεν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ γήρατός του. Ἐπέμενε νὰ ἐργάζηται μὲ ἀφοσίωσιν δυσανάλογον πλέον πρὸς τὰς σωματικάς του δυνάμεις. Ἐστάθη ἀληθινὰ ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν «ὡς λύχνος καιόμενος καὶ φέγγων».

Ὡς Χριστιανὸς συγγραφεὺς μᾶς ἀφίνει πολύτιμον παρακαταθήκην πνευματικῆς τροφῆς. Ἐκτὸς τῶν πρωτοτύπων συγγραμμάτων καὶ μελετῶν του καὶ μεταφράσεων, εἰς αὐτὸν ὀφείλονται πλεῖστοι ἐκ τῶν ὕμνων τῶν ὑμνολογίων μας. Ὡς ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου μᾶς ἀφίνει παράδειγμα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐὰν ἀπομακρυνθῶμεν, δὲν θὰ ἀποφύγωμεν τὴν ζημίαν, ἴσως δὲ καὶ τὴν ἀποτυχίαν. Ἐσπούδασε νὰ παραστήσῃ ἑαυτὸν ἐργάτην δόκιμον, οὐχὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ᾽ εἰς τὸν Θεόν. Φροντίς του ἦτο νὰ ὀρθοτομῇ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, δὲν ἦτο νὰ συγκεντρώνῃ πλῆθος «σύμμικτον». Ἔθεσεν ὡς σκοπόν του νὰ οἰκοδομήσῃ, ὡς ἐργάτης τοῦ Χριστοῦ, ἐπὶ στερεῶν βάσεων καὶ θεμελίων. Ἡ ὑπηρεσία του ἦτο ἐμπνευσμένη ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου: «Ἕκαστος ἂς βλέπῃ πῶς ἐποικοδομεῖ.... θεμέλιον ἄλλο οὐδεὶς δύναται νὰ θέσῃ παρὰ τὸ τεθέν, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ἐὰν δέ τις ἐποικοδομῇ ἐπὶ τὸ θεμέλιον τοῦτο, χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἑκάστου τὸ ἔργον θέλει φανερωθῇ, διότι ἡ ἡμέρα θέλει φανερώσει αὐτό....»

Πόσον πολύτιμον εἶναι δι᾽ ἡμᾶς τὸ παράδειγμά του, ὅταν ἀντιμετωπίζωμεν κάθε εἴδους πνευματικὴν ἀναρχίαν καὶ διαίρεσιν!

Ἀγαπητοί, ὁ σεβαστός μας ἀδελφὸς καὶ ποιμὴν ἀναπαύεται τώρα ἐν Κυρίῳ. Εἰσῆλθεν εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, τὸν ὁποῖον τόσον ἠγάπησε καὶ ἐπὶ 65 ὁλόκληρα ἔτη πιστῶς ὑπηρέτησεν. Ἡ φωνή του, τὴν ὁποίαν μὲ συγκίνησιν κατὰ

τὰ τελευταῖα ἔτη παρηκολουθήσαμεν νὰ σβύνῃ βραδέως, δὲν ἀκούεται πλέον. Ἀντηχεῖ ὅμως καὶ θὰ ἐξακολουθῇ νὰ ἀντηχῇ ζωηρῶς εἰς τὰς καρδίας μας ἡ πιστὴ μαρτυρία του: «Ὑπῆρξα, μᾶς λέγει ἡ μαρτυρία αὐτή, ὑπῆρξα εὐτυχὴς διότι ἠγάπησα τὸν Χριστόν. Γνωρίζω ποῦ μεταβαίνω, διότι γνωρίζω εἰς τίνα ἐπίστευσα. Ἐκεῖνος, ὅστις μὲ ἠγάπησε καὶ ἐσταυρώθη δι' ἐμέ, μὲ ἀναμένει εἰς τὸν οὐρανόν. Μείνατε, ἀγαπητά μου τέκνα, μείνατε σταθερὰ εἰς τὴν πίστιν τοῦ Εὐαγγελίου, μείνατε εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, σταθῆτε πιστοὶ μέχρι θανάτου. Καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα νὰ ἀφίσητε τὸν ὑλικὸν κόσμον, ἀπέλθετε μὲ ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Σωτῆρα. Ἐδῶ, εἰς τὸν οὐρανόν, εἶναι πεφυλαγμένη δι' ὅλους τοὺς πιστοὺς κληρονομία ἄφθαρτος καὶ ἀμίαντος καὶ ἀμάραντος. Μείνατε πιστοὶ μέχρι θανάτου καὶ σᾶς ἀναμένει ὁ στέφανος τῆς ζωῆς!»

Μεθ' ὃ ὁ κ. Δημ. Καλοποθάκης ἀπεχαιρέτησε τὸν νεκρόν, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Εἰς ἐμέ, ὡς ἀντιπρόσωπον καὶ Γραμματέα τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ὅλης Ἑλληνικῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας, ἔλαχε τὸ θλιβερὸν καθῆκον νὰ ἀπευθύνω τὸ ὕστατον χαῖρε εἰς τὸν τετιμημένον παλαίμαχον ἐργάτην τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ νεκρὸν σκήνωμα προπέμπομεν σήμερον εἰς τὸν τάφον.

Ὡς ἐλέχθη πρὸ ὀλίγου, ὁ μεταστὰς ἐξ ἡμῶν ἀδελφὸς Ξενοφῶν Μόσχου εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἱερὰν διακονίαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1885 καὶ ἀφοῦ ἐπί τινα ἔτη εἰργάσθη ἐν Ἑλλάδι, τῷ 1892 προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς ἐν Σμύρνῃ Ἑλλ. Εὐαγγ. Ἐκκλησίας, ἀνέλαβε τὴν ποιμαντορίαν ταύτης, εἰς ἣν καὶ παρέμεινεν ἐπὶ 30 συναπτὰ ἔτη, μέχρι τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς, ὁπότε μετὰ τοῦ ποιμνίου του κατέφυγεν ἐνταῦθα καὶ τῷ 1933 ἵδρυσε τὴν ἐκκλησίαν ταύτην, ἣν ἔκτοτε ἐποίμαινε μετὰ μεγάλης ἀφιερώσεως.

Ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὴν ἵδρυσιν τοῦ Πανελληνίου Συνδέσμου Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν τῷ 1923, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς ἑνιαίας Ἑλλ. Εὐαγγ. Ἐκκλησίας τῷ 1938. Εἰς τὰς συνόδους τῶν Ἐκκλησιῶν μας, ὁπουδήποτε καὶ ἂν αὗται συνήρχοντο, ἦτο πάντοτε παρὼν ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐκκλησίας του, καὶ ἐπανειλημμένως διετέλεσε Πρόεδρος τῆς Συνόδου καὶ τῆς Ἐκτ. Ἐπιτροπῆς αὐτῆς. Εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Συνόδου καὶ εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἑλλ Εὐαγγ. Ἐκκλησίας ἡ προσωπικότης του ὑπῆρξε πάντοτε πολύτιμος παράγων συντηρητικότητος, εἰρήνης καὶ συνεργασίας. Ἡ μακρά του πεῖρα, ἡ σταθερά του ἐμμονὴ εἰς τὰ θεμελιώδη τῆς Εὐαγγελικῆς πίστεως καὶ ἡ σωφροσύνη του πολλάκις προέλαβε λάθη καὶ παρεξηγήσεις καὶ ἔδωκε τὴν ὀρθὴν κατεύθυνσιν εἰς συζητήσεις καὶ ἀποφάσεις.

Ὁλόκληρος ἡ πολιτεία του κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἀποτελεῖ φωτεινὸν παράδειγμα καὶ πρότυπον τοῦ ἀφιερωμένου καὶ εὐσταθοῦς ἐργάτου τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου. Καὶ τὸ παράδειγμα τοῦτο ἀφίνει ὡς πολύτιμον παρακαταθήκην εἰς τοὺς ἐπιζῶντας συνεργάτας του. Ὁ θάνατός του εἶναι μεγάλη στέρησις ὄχι μόνον διὰ τὴν ἐκκλησίαν του καὶ τοὺς οἰκείους του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν καθόλου Ἑλλ. Εὐαγγ. Ἐκκλησίαν. Ἀλλ' ἡ μνήμη τοῦ ἔργου του ἂς ἦναι παρηγορία μὲν εἰς ὅλους μας, ἔμπνευσις δὲ εἰς τοὺς διαδόχους καὶ συνεργάτας του εἰς τὴν ἱερὰν διακονίαν.

«Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου!»

† ΔΑΦΝΗ Μ. ΚΑΛΟΠΟΘΑΚΗ

Λόγος ἐπικήδειος εἰς Δάφνην Καλοποθάκη ὑπὸ τοῦ αἰδ. κ. Μιχ. Κυριακάκη, κατὰ τὴν κηδείαν της ἐν τῇ Α.' Ἑλλ. Εὐαγγελικῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀθηνῶν, τῇ 2ᾳ Ὀκτωβρίου 1939.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ φίλοι,

Αἱ καρδίαι ὅλων μας εἶναι συνεσφυγμέναι ἀπὸ θλῖψιν. Ἡ Δάφνη Καλοποθάκη ἀπεδήμησεν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν. Ὁ Κύριος, τὸν ὁποῖον ἠγάπησε καὶ πιστῶς ὑπηρέτησε, τὴν ἐκάλεσε πλησίον Του. Ἐνόσῳ αἱ ἡμέραι θὰ παρέρχωνται, τόσον περισσότερον θὰ αἰσθανώμεθα τὸ κενόν, τὸ ὁποῖον ἀφίνει ὀπίσω της καὶ τόσον περισσότερον θὰ γίνεται φανερὰ ἡ ἀπουσία της. Ὄχι μόνον οἱ στενότατοι οἰκεῖοί της, διὰ τοὺς ὁποίους ὑπῆρξε στοργικὴ μέχρι τῶν τελευταίων της ἡμερῶν, ὄχι μόνον αἱ μαθήτριαί της εἰς τὴν τάξιν τοῦ Κυριακοῦ μαθήματος, ἀλλ' ὁλόκληρος ἡ Ἐκκλησία μας καὶ ὁ εὐρὺς κοινωνικὸς κύκλος, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ἐκινήθη, ἐξετιμήθη καὶ ἠγαπήθη ἡ ἀδελφὴ ἡμῶν, θὰ αἰσθανθοῦν εἰλικρινῆ θλῖψιν διὰ τὸν χωρισμόν.

Τὸ συναίσθημα ἐν τούτοις ποὺ κυριαρχεῖ εἰς τὰς καρδίας μας τὴν στιγμὴν αὐτὴν δὲν εἶναι, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἦναι, τὸ συναίσθημα τῆς ὀδύνης καὶ τῆς θλίψεως. Ἰσχυρότερον ἀπὸ τὸ συναίσθημα τῆς λύπης δι' ὅλους ἡμᾶς εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐμπνέει τὸ παράδειγμά της καὶ ἡ μαρτυρία ὁλοκλήρου τῆς ζωῆς της. Εἶναι ἡ ἐμπιστοσύνη εἰς τὸν Θεόν, ἡ πεποίθησις εἰς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν δύναμίν Του. Εἴμεθα τεθλιμμένοι, ναί, διότι ἓν ἐκ τῶν προσφιλεστέρων καὶ πολυτιμοτέρων προσώπων ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν. Ἀλλ' ὅμως ἐπαναπαυόμεθα εἰς τὴν βεβαιότητα ὅτι ἡ ἀθάνατος ψυχή της εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἰωνίαν γαλήνην καὶ χαρὰν τοῦ οὐρανοῦ. Ἐξεύρομεν, καθὼς καὶ ἐκείνη ἤξευρε μετὰ πεποιθήσεως, ὅτι «ἐὰν ἡ οἰκία τοῦ σκηνώματος ἡμῶν χαλασθῇ, ἔχομεν ἐκ τοῦ Θεοῦ οἰκοδομήν, οἰκίαν ἀχειροποίητον, αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀνάπαυσίν της.

Ἀλλ' ἐνῷ ἀπὸ τοιαῦτα αἰσθήματα, ὀδύνης ἀφ' ἑνὸς καὶ γαλήνης ἀφ' ἑτέρου, συνέχονται αἱ καρδίαι μας, ἂς σταματήσωμεν, καθὼς ἀντικρύζομεν διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν μορφὴν τοῦ ἐπιγείου σκηνώματός της, καὶ ἂς παρατηρήσωμεν τὰ ἴχνη τῆς διαβάσεώς της ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν.

Ἡ Δάφνη Καλοποθάκη ἐγεννήθη τῷ 1861. Εἶναι δύσκολον εἰς ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους νὰ ἀντιληφθῶμεν ποῖον πνεῦμα φανατισμοῦ καὶ μισαλλοδοξίας θρησκευτικῆς ἐπεκράτει τότε εἰς τὰς Ἀθήνας. Ὁ ἀείμνηστος πατήρ της Μιχαὴλ Καλοποθάκης, ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἀκολουθήσας τὸν Χριστὸν ὡς Σωτῆρά του, εἶχεν ὑψώσει τὴν σημαίαν τοῦ Εὐαγγελίου μετὰ παρρησίας καὶ ζήλου καὶ μὲ σύνθημά του τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ ἔθνους. Ἡ Δάφνη Καλοποθάκη, γεννηθεῖσα μέσα εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἡγέτου τοῦ Εὐαγγελικοῦ

κινήματος, ἔλαβε τὸ μέρος της εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας του καὶ τὸ ἐξετέλεσε πιστῶς.

Ἐνωρίτατα, ἀπὸ τῆς παιδικῆς της ἡλικίας, ἦλθεν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας. Ἐδέχθη τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ ἔκαμε τὴν ἐκλογήν της νὰ ὑπηρετήσῃ Ἐκεῖνον, ὅστις ἐσταυρώθη καὶ ἀνέστη διὰ τὴν σωτηρίαν της. Ὅταν ἡ Μαργαρίτα Καλοποθάκη ἀπεβίωσε τῷ 1903, ἀνέλαβε τὴν τάξιν τοῦ Κυριακοῦ μαθήματος τῶν κυριῶν, καὶ ἐσυνέχισεν αὐτὴν διδάσκουσα ἐπὶ 36 ὁλόκληρα ἔτη, μέχρις οὗ πρὸ ὀλίγων ἑβδομάδων καταβληθεῖσα ὑπεχρεώθη νὰ παραμείνῃ κλινήρης. Τῷ 1913 ἀντεπροσώπευσεν ἐν Ζυρίχῃ τῆς Ἑλβετίας τὴν Ἑλληνικὴν Εὐαγγελικὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὸ Διεθνὲς Συνέδριον τῶν Κυριακῶν Σχολείων. Ὑπηρέτησε τὸν ἀείμνηστον πατέρα της, ὡς γραμματεύς του καὶ ἀλληλογράφος του. Πολλὰ ἐκ τῶν κηρυγμάτων του σώζονται γεγραμμένα παρ' αὐτῆς καθ' ὑπαγόρευσίν του. Ἔθεσεν ὅλα τὰ ἐπιστημονικά της ἐφόδια καὶ τὴν εὐρυτάτην ἐγκυκλοπαιδικήν της μόρφωσιν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀλλὰ καὶ πόσας ἄλλας ὑλικὰς θυσίας, ἀγνώστους εἰς τοὺς πλείστους ἐξ ἡμῶν, ἔκαμεν εἰς διαφόρους δυσκόλους διὰ τὸ ἔργον τοῦ Εὐαγγελίου περιστάσεις! Ὁ ρόλος της ὡς πνευματικοῦ στελέχους τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ὑπῆρξε ρόλος ἑνωτικὸς καὶ εἰρηνευτικὸς εἰς περιόδους πνευματικῆς κρίσεως. Ἀδελφοί, τὴν προσεχῆ Κυριακήν, ἐὰν ὁ Κύριος ἐπιτρέψῃ, θὰ καθήσωμεν ὅλοι εἰς τὴν Τράπεζαν τοῦ Κυρίου. Ἀλλὰ δὲν θὰ καθήσῃ πλέον μαζύ μας ἡ Δάφνη Καλοποθάκη. Ἐκείνη θὰ δειπνήσῃ μετὰ τοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς οὐρανούς. Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ ἀντιπαρέλθωμεν χωρὶς συγκίνησιν τὸ γεγονὸς ὅτι ἐπὶ 50 ὁλόκληρα ἔτη αὐτὴ ἐφρόντιζε διὰ τὴν προετοιμασίαν τῶν τοῦ Δείπνου. Αὐτὴ ἐπὶ ἥμισυν αἰῶνα ἐπρομήθευε τὸν οἶνον καὶ τὸν ἄρτον, ποῦ παριστοῦν τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου, διὰ τὸ Κυριακὸν Δεῖπνον τῆς Ἐκκλησίας μας.

Πόσον προσφιλὴς ὑπῆρξες εἰς ὅλους, ἀδελφὴ Δάφνη! Σὲ χαιρετῶμεν μετὰ σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης! Εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου!

Ἀγαπητοί, ἡ μαρτυρία τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ δὲν σβύνει. Αἱ χεῖρες ἀνεπαύθησαν καὶ τὰ χείλη ἐσίγησαν. Ἀλλ' ἡ μαρτυρία μένει. Καίπερ ἀποθανοῦσα, ἡ ἀδελφὴ ἡμῶν ἔτι λαλεῖ. Καὶ τί λέγει πρὸς ἡμᾶς ὅλους;

Πρῶτον μᾶς λέγει: Στραφῆτε ὅλοι εἰς τὸν Χριστόν. Ὁ θάνατος δὲν εἶναι ἀνίκητος. Ὁ Χριστὸς τὸν ἐνίκησε καὶ ἐθριάμβευσε διὰ τῆς ἀναστάσεώς Του. Μὴ λυπῆσθε ὡσὰν νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἐλπὶς νὰ συναντηθῶμεν καὶ πάλιν. Θὰ συναντηθῶμεν ἐξάπαντος εἰς τὴν οὐρανίαν πατρίδα μας!

Μᾶς ἐρωτᾷ, δεύτερον, διὰ τῆς μαρτυρίας της: Εἶσθε ὅλοι ἕτοιμοι νὰ δεχθῆτε τὴν πρόσκλησιν τοῦ Θεοῦ; Ἔχετε συμφιλιωθῆ μαζύ Του; Ἔχετε δεχθῆ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν σας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ; Τὸ ὄνομά σας ἐγράφη εἰς τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς; Ὤ, τώρα! ἐνόσῳ ἔχετε καιρόν, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας σας, δεχθῆτε τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ!

Τρίτον, μᾶς ἐρωτᾷ: Ποῖον ὑπηρετεῖτε εἰς τὴν ζωήν σας: Κάμετε τὸν Χριστὸν τὸ ὕψιστον ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης σας. Δὲν ὑπάρχει τίποτε γλυκύτερον ἀπὸ τὸ νὰ ὑπηρετῇ τις τὸν Χριστόν. Εἶναι ὁ μόνος, διὰ τὸν ὁποῖον ἀξίζει νὰ ζῶμεν,

καὶ ὁ μόνος, διὰ τὸν ὁποῖον ἀξίζει νὰ ἀποθάνωμεν. Ἀγαπήσατέ Τον μέχρι τέλους καθὼς Ἐκεῖνος μᾶς ἠγάπησε. Καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμὴ νὰ ἀφήσετε τὸ φθαρτὸν σκήνωμα καὶ νὰ ὑψωθῆτε εἰς στενοτέραν ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν Θεόν, θὰ ἦσθε εἰς θέσιν νὰ ἐπαναλάβετε μαζὺ μὲ ὅλους τοὺς ἁγίους: «Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσθην, τὸν δρόμον ἐτελείωσα, τὴν πίστιν διετήρησα· τοῦ λοιποῦ ἀπόκειται εἰς ἐμὲ ὁ στέφανος τῆς δικαιοσύνης, τὸν ὁποῖον θέλει μοὶ δώσει ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ Κύριος, ὁ Δίκαιος Κριτής!»

ΔΗΛΩΣΙΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Ὁ Συντάκτης τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς» ἐκφράζει τὴν ζωηρὰν λύπην του διὰ τὴν ἐπὶ ἓξ ὁλοκλήρους μῆνας διακοπὴν τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ. Ἡ διακοπὴ αὕτη προῆλθεν ἐν μέρει ἐκ τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ τοῦ ἰδίου καὶ τῶν ἀλλεπαλλήλων οἰκογενειακῶν δοκιμασιῶν καὶ βαρῶν, εἰς ἃ ὑπεβλήθη κατὰ τὸ τρέχον ἔτος. Ἐκ παραλλήλου ὅμως συνέβαλεν εἰς τὴν διακοπὴν καὶ ἡ ἀδιόρθωτος βραδύτης καὶ ἀμέλεια τῶν περισσοτέρων συνδρομητῶν εἰς τὴν καταβολὴν τῶν συνδρομῶν των, οὕτως ὥστε, μὲ τὰ ἔκτακτα οἰκογενειακά του βάρη, νὰ μὴ δυνηθῇ ὁ Συντάκτης νὰ ἀντεπεξέλθῃ εἰς τὰς δαπάνας τῆς ἐκδόσεως.

Ἐπειδὴ ἤδη, κατόπιν τόσον μακρᾶς καθυστερήσεως, καὶ δύσκολος καὶ ἄσκοπος εἶναι ἡ ἀθρόα ἔκδοσις τῶν ἐνδιαμέσων τευχῶν, ἀπεφασίσθη νὰ ἐκδοθῶσι τὰ τεύχη Νοεμβρίου καὶ Δεκεμβρίου, ἵνα οὕτω συμπληρωθῇ ἑξάμηνος ἔκδοσις διὰ τὸ 1939, οἱ δὲ ὀλίγοι προπληρώσαντες ὁλόκληρον τὴν συνδρομήν των διὰ τὸ 1939 συνδρομηταὶ νὰ πιστωθῶσι μὲ ἑξάμηνον συνδρομὴν διὰ τὸ 1940, κατὰ τὸ ὁποῖον θὰ καταβληθῇ πᾶσα προσπάθεια ὥστε νὰ συνεχισθῇ ἡ κατὰ μῆνα ἔκδοσις κανονικῶς.

Παρακαλοῦνται ὅθεν οἱ συνδρομηταί, οἱ μὴ πληρώσαντες ἀκόμη τὴν συνδρομὴν τοῦ 1939, νὰ μᾶς ἐμβάσωσιν, ἄνευ περαιτέρω ἀναβολῆς, τὸ ἥμισυ αὐτῆς. Ἐὰν δὲ ἐνδιαφέρωνται διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς», ἂς ἀποφασίσουν τοῦ λοιποῦ νὰ προπληρώνουν τὴν συνδρομήν των, ὡς εἶναι παγκοσμίως καθιερωμένον διὰ τὰς συνδρομὰς ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν.

Η ΣΥΝΤΑΞΙΣ